

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	1
I. CONCLUSIES.....	2
II. SAMENVATTING.....	6
II.1 De taal op televisie	7
II.2 Het nieuws op schrift (kranten, tijdschriften, internet).....	17
II.3 De taal op internet en in sociale media	22
II.4 De taal op de radio	28
II.5 Taalprogramma's	31
II.6 U wilde nog wat kwijt?	32
III. VERANTWOORDING	43
III.1 Opdracht	43
III.2 Achtergronden en doelstelling.....	43
III.3 Opzet van het onderzoek	44
III.4 Vragenlijst.....	46
III.5 Veldwerk	46
III.6 Rapportage.....	47

I. CONCLUSIES

De taal op televisie

In beide landen, maar met name bij Nederlanders, leeft behoorlijk wat onvrede over het gebruik van het Nederlands op tv. Dat zit hem niet zozeer in het *tempo* of in het (te) *formele karakter* ervan als wel in de *grofheid* en de *slordigheid*. Eenderde van de Nederlanders vindt het taalgebruik *veelal slordig* (Vlaanderen: 17%), maar liefst 40% van hen (Vlaanderen: 9%) vindt het *vaak te grof*. Een kwart van de Vlamingen en maar liefst 43% van de Nederlanders stelt dan ook dat het Nederlandse taalgebruik op tv in het algemeen *géén voorbeeld is van hoe het moet*. Opnieuw een kwart van de Vlamingen en bijna vier op de tien Nederlanders vinden dat zij op tv vaak *géén goed Nederlands* horen. Het mag dan *vlot* zijn en *passend bij deze tijd*, maar dat er *weinig op aan te merken* is? ‘Nee’ zegt een kwart van de Vlamingen en eenderde van de Nederlanders.

Dit algemene oordeel zal *niet* gebaseerd zijn op wat men vindt van de journaallezers in eigen land. Want hun taalgebruik wordt door het overgrote deel van de Nederlanders en Vlamingen beoordeeld als *standaardnederlands* (82%) en daarmee goed Nederlands, als *verzorgd* (86%), *duidelijk* en *goed verstaanbaar* (beide 88%). Bovendien vindt men de journaaltaal eerder *mooi* dan lelijk, eerder *formeel* dan informeel, meer *hedendaags* dan ouderwets en eerder *rustig* dan te snel. Precies *tussen stijf en volks in*, zo wordt erkend: voor het grote publiek zonder twijfel de goede toon.

Goed nieuws is er ook als het gaat om de acceptatie van Vlaams in het Nederlandse journaal, en omgekeerd die van Nederlands in het Vlaamse journaal. Nederlanders hebben weinig problemen met een Vlaamse stem in hun journaal of bij reportages van sportwedstrijden. Omgekeerd hebben Vlamingen evenmin grote bezwaren tegen een Nederlandse stem bij dat soort programma’s. Aan een correspondent in het journaal met een andere dan de eigen tongval lijkt een grote meerderheid in beide landen al geheel gewend. Één op de zes ondervraagden in zowel Nederland als Vlaanderen heeft wel enige problemen met een nieuwslezer die niet uit het eigen land komt. En grappig is dat men met sportverslaggevers uit het ‘andere land’ de meeste moeite heeft.

Aan deze acceptatie wordt echter wel een belangrijke voorwaarde verbonden: ruim acht op de tien Nederlanders en Vlamingen vinden dat de nieuwslezer een voorbeeld moet zijn als het gaat om de uitspraak van het Nederlands. Nederlanders zijn daarbij wat liberaler over een eventueel afwijkende tongval dan Vlamingen: in de taal mag van hen wel wat dialect of anderstaligheid doorklinken, als het maar verstaanbaar blijft. Vlamingen zijn hierover duidelijk verdeeld, en daarmee minder positief.

Het nieuws op schrift

De krant is nog steeds ‘een meneer’. In zowel Nederland als Vlaanderen meent nagenoeg iedereen dat *de krant een voorbeeld moet zijn van verzorgd taalgebruik* en dat *het taalgebruik in een krant een voorbeeld moet zijn voor zijn lezers*. Dit laatste impliceert al bijna dat de *krant het taalgebruik van zijn lezers niet moet volgen*: 40% van de ondervraagden vindt van wel, 54% van niet.

De krant heeft dus een voorbeeldfunctie: *taalfouten in de krant* worden daarom als *heel ergerlijk* beschouwd (81%), en voor circa een kwart van de totale steekproef zijn *opzichtige taalfouten* zelfs een reden om de betreffende kant *minder serieus* te nemen.

Met *taalverruwing in de krant* valt het nog redelijk mee (circa een kwart ervaart dit echter wel), en dit geldt evenzeer voor het *gebruik van te veel Engelse woorden* waar bijna 30% wel eens last van heeft. Als *te kinderachtig* wordt het taalgebruik in de krant ook zeker niet ervaren (16%). Fundamenteler lijkt het probleem van de *sensationalisering van het taalgebruik* in de krant. Zo’n vier op de tien ondervraagden menen dit fenomeen te herkennen. Interessant is dat bijna de helft van de totale steekproef vindt dat er in de krant *óók ruimte moet zijn voor jongerentaal*. Met een blik op de veelal dalende oplagecijfers lijkt dit een verstandige insteek.

Over het algemeen verschillen beide populaties weinig van mening over het taalgebruik in de krant, maar daarop is toch één uitzondering. Op de stelling *Dialectwoorden kunnen best in een landelijke krant* antwoordt een derde van de Nederlanders bevestigend, maar bij de Vlamingen is dat bijna de helft.

Voor nieuwssites op internet werden dezelfde twaalf stellingen aan de steekproef voorgelegd. Op acht daarvan komen de resultaten zeer wel met elkaar overeen, bij vier zijn er noemenswaardige verschillen. Conclusie is dat men van nieuwssites verwacht dat ze zich ‘gedragen’ zoals meneer de krant, maar dat ze toch wat minder correct en wat meer baldadig zijn en wat meer kinderachtige taal gebruiken. Ook schromen ze er minder dan kranten voor om (te veel) Engelse woorden te gebruiken.

De taal op internet en in sociale media

Positief is zeker dat bijna de helft van de steekproef erkent dat men door de mogelijkheden die internet biedt (e-mail, sociale media) meer is gaan schrijven dan voorheen het geval was. Grappig is dat negen op de tien ondervraagden stellen dat hun taalgebruik in e-mails net zo verzorgd is als in een geschreven brief – acht op de tien vinden echter ook dat er op internet en via e-mail minder zorgvuldig wordt geschreven. Het zijn, zoals zo vaak, ‘de anderen’ die het verkeerd doen.

Een kwart tot eenderde van de respondenten, telkens gebruikers van het digitale medium waarover de betreffende stelling gaat, maakt zich op die media weinig zorgen over verzorgd taalgebruik: het gaat hen om de snelheid van reageren. Als verzorgd taalgebruik wordt verengd tot het voorkomen van taal- of spelfouten, vindt ruim eenderde dat soort foutjes niet meer zo’n probleem: zij nemen genoeg met een succesvolle overdracht van de boodschap. Twitteren is volgens de gebruikers van dat medium zeker creatief omgaan met taal (73%), maar eerder slecht (62%) dan goed voor verzorgd taalgebruik. Een medium met twee taalgezichten dus.

De begrippen *creatief omgaan met taal* en *snel reageren* ontmoeten elkaar in het gebruik van – voor buitenstaanders vaak onbegrijpelijke – afkortingen zoals ff, LOL, mss en OMG. Van de groep die digitaal communiceert bedient slechts 12% zich regelmatig van dit soort afkortingen. Zo’n 22% doet het af en toe, de rest doet het zelden of nooit.

Aan de gebruikers van digitale communicatiemiddelen, zo’n tachtig procent van de totale populatie, werd ook gevraagd met welke frequentie zij bepaalde berichtsoorten – van e-mail tot geschreven brief – verzenden en ontvangen. Als het gaat om berichtsoorten die (bijna) dagelijks verstuurd worden, dan staat een sms-bericht aan een vriend of bekende met 32% op de eerste plaats, gevolgd door een privé e-mail aan een vriend/bekende (23%) en een bericht aan vrienden op Facebook of Hyves (19%). Helemaal onderaan, dus nog achter een tweet aan een vriend/bekende of een bijdrage op een weblog, staat de aloude geschreven brief of kaart. Precies één procent van de steekproef schrijft en verzendt (bijna) dagelijks nog een brief of kaart. Driekwart doet dit maximaal eens per maand maar doorgaans nog veel minder vaak, en 14% doet dit nooit (meer). Bij de Nederlanders is dat 11%, van de Vlamingen schrijft al 21% nooit meer een brief of kaart.

Tussen Nederlanders en Vlamingen bestaan er op dit punt nog meer verschillen: Vlamingen sturen veel vaker sms-berichten, Nederlanders schrijven vaker op sociale media en twitteren vaker, en Vlamingen schrijven op hun beurt weer vaker op een weblog.

De taal op de radio

Zo goed als er de nodige kritiek is op televisietaal, zo goed is ook het oordeel over de taal op de radio niet onverdeeld positief. Ruim de helft van de muzikliefhebbers (56%) vindt dat er op de muziekzenders vaak te veel gepraat wordt. Milder, maar toch ook niet misselijk is het oordeel over de snelheid waarmee dat gebeurt: voor 'praatradio' meent eenderde dat het vaak te snel gaat, voor muziekzenders is dat zelfs 43%. Wederom eenderde meent vervolgens dat het met de uitspraak op zowel 'praatradio' als op muziekzenders vaak maar matig gesteld is: dat moet dus duidelijker. Eenderde hoort ook graag meer Nederlandse muziek op de radio, terwijl een kwart graag naar uitzendingen in de eigen streektaal luistert.

Bij enkele van de uitspraken over radiotaal is het verschil tussen beide steekproeven aanzienlijk. Vlamingen hebben veel meer (45%) dan Nederlanders (31%) behoefte aan méér Nederlandse muziek op de radio. Zij hebben minder (37%) dan Nederlanders (47%) moeite met snel ratelende radio-dj's. Maar ze luisteren vooral veel liever (32%) dan Nederlanders (19%) naar radio-uitzendingen in hun eigen streektaal.

Taalprogramma's op radio en tv

De behoefte aan meer taalprogramma's op radio of tv is zeker niet onaanzienlijk. Dat geldt voor tv-programma's meer (35%) dan voor radio-uitzendingen (18%), en voor Vlamingen ook meer dan voor Nederlanders. Bijna de helft van de Vlamingen wil graag meer taalprogramma's op tv, tegen nauwelijks eenderde bij de Nederlanders. In beide landen geven daarnaast grote groepen van ondervraagden blijk van een latente behoefte aan taalprogramma's op tv: voor hen (Nederland 32%, Vlaanderen 22%) hangt de interesse namelijk af van de aard van het programma.

Tot zover deze paragraaf *Conclusies*.

II. SAMENVATTING

Op de navolgende pagina's worden de uitkomsten van dit onderzoek uitgebreid samengevat. De volgorde waarin dit gebeurt, is gelijk aan de volgorde waarin de verschillende onderwerpen in de vragenlijst aan de orde kwamen.

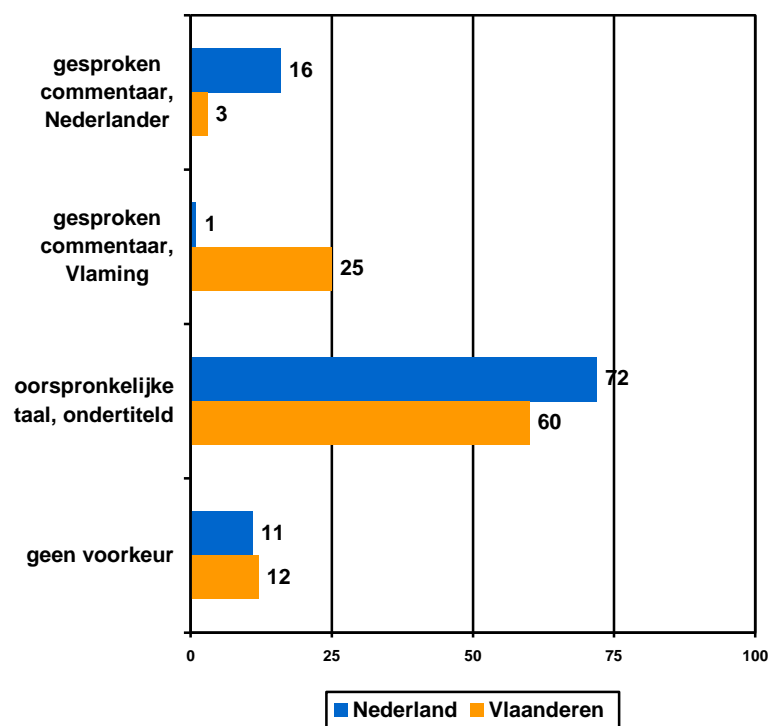
De kolom "totaal" die in de meeste grafieken terugkeert, is gebaseerd op het gewogen belang dat beide landen binnen het totaal van het Nederlandse taalgebied hebben. De resultaten van het onderzoek in Nederland wegen daarom voor 71% in dat totaal mee, die van de peiling in Vlaanderen voor 29%. Op individueel landniveau worden vanzelfsprekend de werkelijke uitkomsten per land weergegeven.

II.1 De taal op televisie

De taal bij een buitenlandse documentaire

In het eerste vraagblok van dit onderzoek stond taal en taalgebruik op tv centraal. Onderstaande grafiek laat zien hoe de burgers in Nederland en Vlaanderen het liefst een buitenlandse documentaire op tv zien. In beide delen van het Nederlandse taalgebied gaat de voorkeur duidelijk uit naar ondertiteling of onderschriften bij zo'n documentaire, in Nederland nog wat sterker (72%) dan in Vlaanderen (60%) waar een kwart liever naar een Vlaamse stem luistert.

***Wat heeft u het liefst bij een buitenlandse documentaire op tv? – in %
Basis: allen Nederland/Vlaanderen (n=801)***

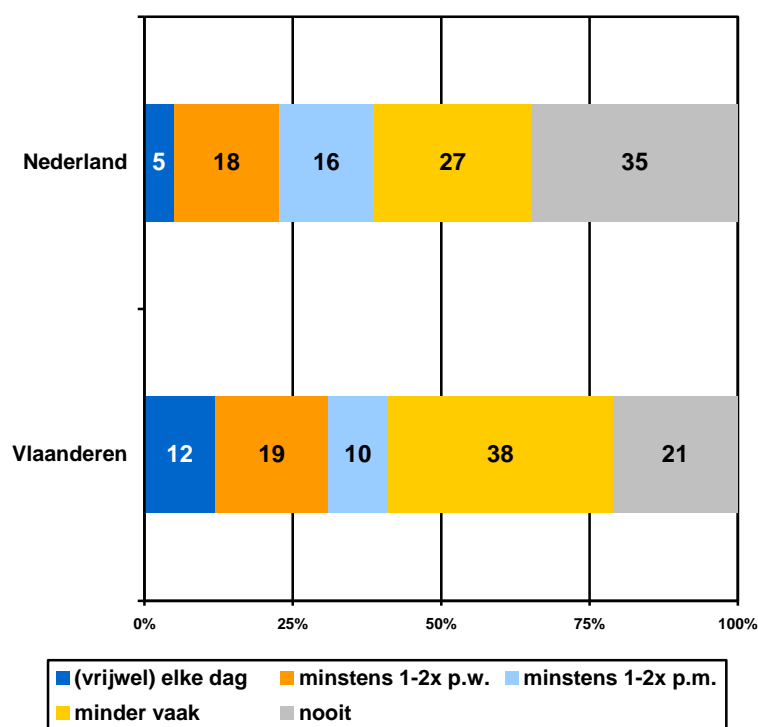

Tv kijken bij de burens

Over de grens tv kijken is in Nederland en Vlaanderen zeker geen rariteit. Tweederde van de Nederlanders kijkt wel eens naar de Vlaamse tv, acht op de tien Vlamingen kijken omgekeerd wel eens naar uitzendingen van één van de Nederlandse omroepen. In Vlaanderen ligt de frequentie waarmee dit gebeurt ook nog eens hoger - 31% doet dit minstens eens per week – dan in Nederland (23%).

Kijkfrequentie Vlaamse tv (voor Nederlanders) en Nederlandse tv (voor Vlamingen) – in %

Basis: allen Nederland/Vlaanderen (n=801)

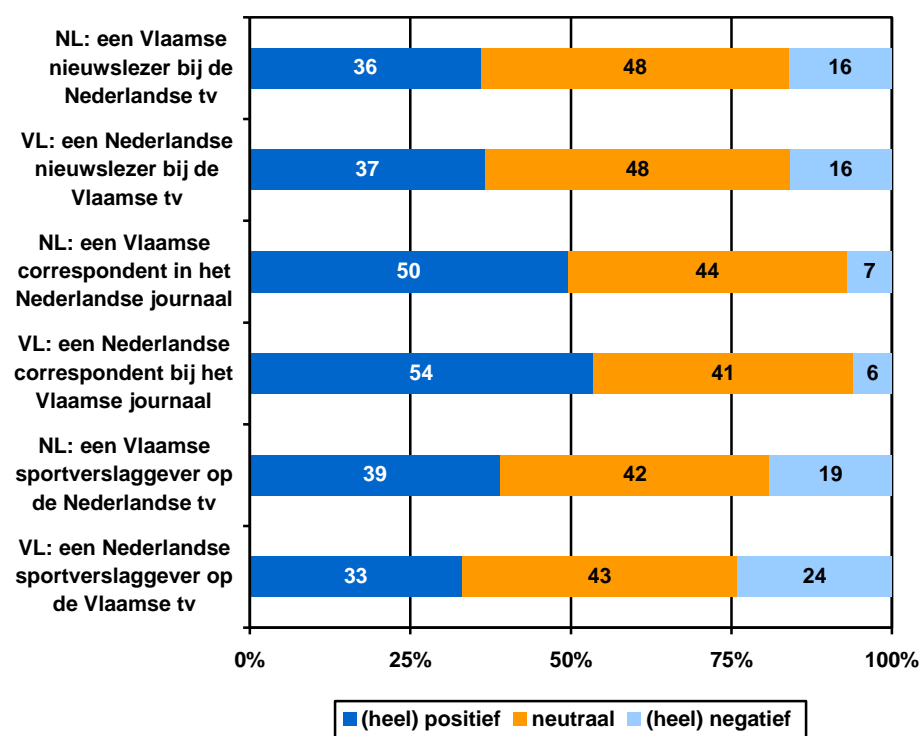

Vlaams in het Nederlandse, Nederlands in Vlaamse (sport)journaal

Nederlanders hebben over het algemeen weinig problemen met een Vlaamse stem in hun journaal of bij reportages van sportwedstrijden. Omgekeerd hebben Vlamingen evenmin grote bezwaren tegen een Nederlandse stem bij dat soort programma's. Aan een correspondent in het journaal met een andere dan de eigen tongval lijkt een grote meerderheid in beide landen al geheel gewend. Één op de zes ondervraagden in zowel Nederland als Vlaanderen heeft wel enige problemen met een nieuwslezer die niet uit het eigen land komt. Grappig is dat men met sportverslaggevers uit het 'andere land' de meeste moeite heeft. Naar de reden hiervan is niet gevraagd, maar mogelijk vreest men bij zo'n 'buitenlandse' commentator gebrek aan kennis over of affiniteit met de sporters uit het eigen land.

Vlaams in het Nederlandse, Nederlands in het Vlaamse(sport)journaal – in %

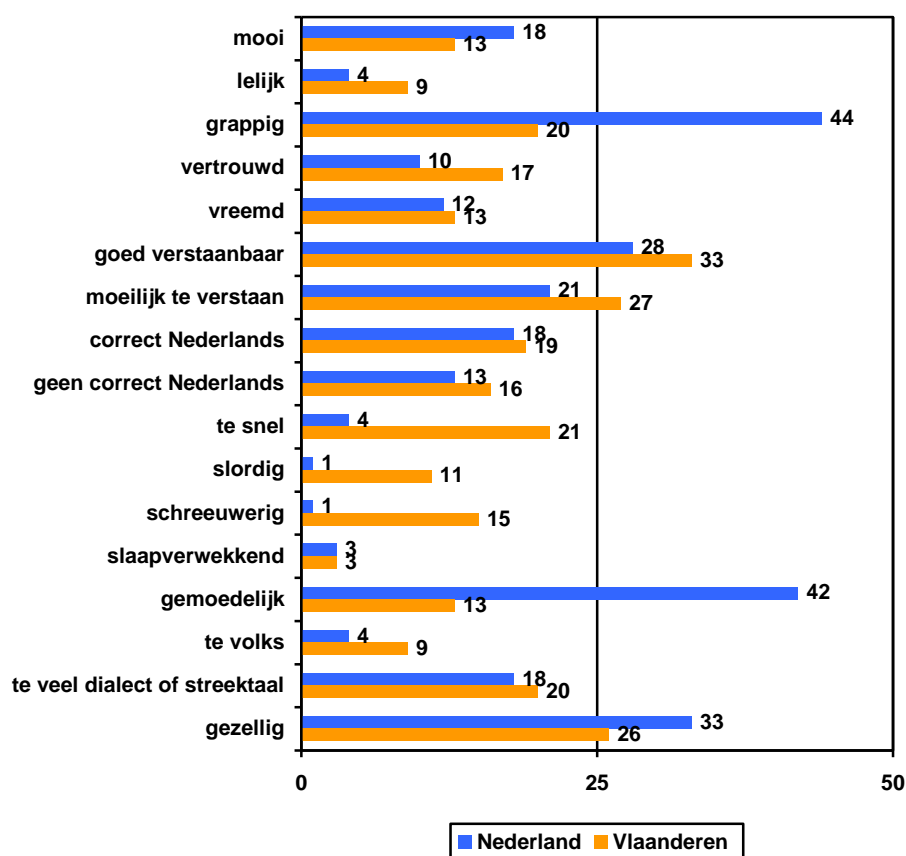
Basis: allen Nederland/Vlaanderen (n=801)

Sooptaal

“Als u naar een Vlaamse film of een Vlaamse soap kijkt, wat vindt u (= de Nederlander) dan meestal van de taal die daarin gebruikt wordt”? En omgekeerd, wat vinden Vlamingen van de taal waarmee ze geconfronteerd worden als ze naar een Nederlandse film of soap kijken? De respondenten kregen de keus uit een 17-tal adjectieven om hun oordeel te vellen; een ieder mocht er daarvan maximaal drie kiezen. In onderstaande grafiek zijn de uitverkoren beschrijvingen weergegeven, en wel gesommeerd: de eerste, tweede en derde keuze zijn bij elkaar opgeteld.

**Beoordeling van het Nederlands in Vlaamse/Nederlandse films en soaps –
totaal gekozen beschrijvingen in %**
Basis: allen Nederland/Vlaanderen (n=801)

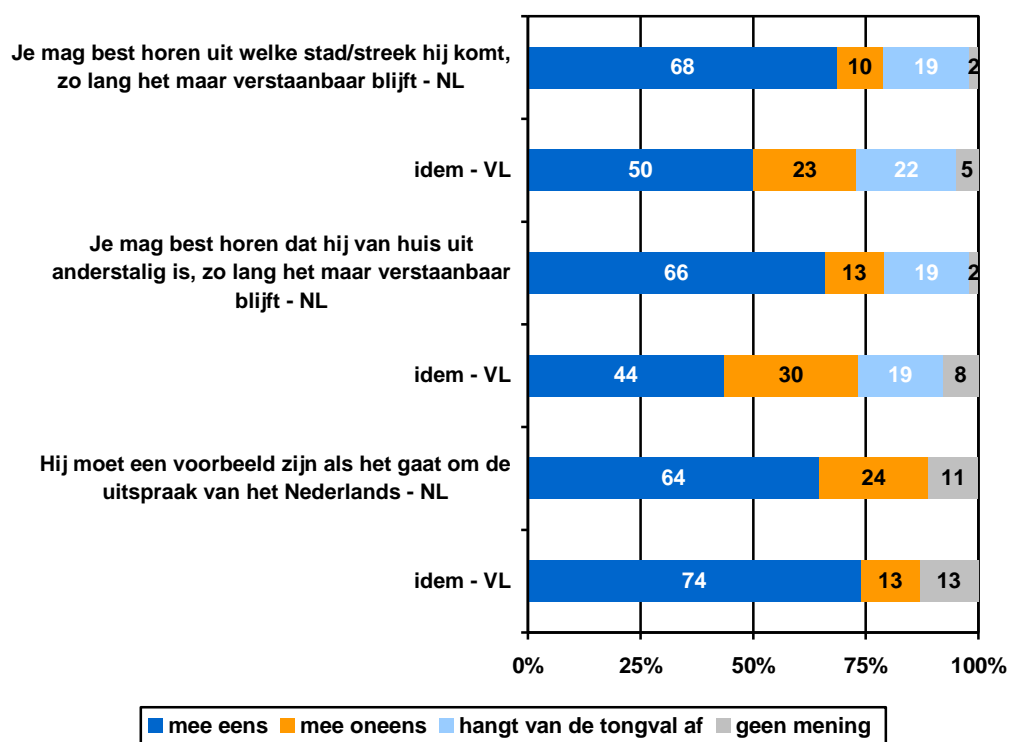

In Nederland bestaat de top drie uit *grappig* (44%), *gemoedelijk* (42%) en *gezellig* (33%), terwijl dat in Vlaanderen *goed verstaanbaar* (33%), ook *moeilijk te verstaan* (27%) en *gezellig* (26%) is. Nederlanders zijn over het algemeen meer complimenteus over het Vlaams dan omgekeerd, getuige ook relatief hoge (Vlaamse) scores op Nederlandse film-/sooptaal als *te snel* (21%), *schreeuwerig* (15%) en *slordig* (11%).

Over presentatoren van muziek- en spelprogramma's

Vervolgens werd de sensitiviteit ten aanzien van het taalgebruik van presentatoren (m/v) van muziekprogramma's, spelprogramma's en shows op tv vastgesteld. Op basis van onderstaande grafiek mag geconcludeerd worden dat dit onderwerp bij Vlamingen ietwat gevoeliger ligt dan bij Nederlanders. Nederlanders kiezen vaker voor het pragmatische 'als het maar verstaanbaar is', zowel bij een stad- of streekgebonden tongval (68%, vs. 50% bij de Vlamingen) als bij een van oorsprong anderstalige presentator (66% vs. 44%). Omgekeerd vinden Vlamingen vaker (74%) dan Nederlanders (64%) dat zo'n presentator wat betreft de uitspraak van het Nederlands een voorbeeldfunctie zou moeten hebben.

Het taalgebruik van presentatoren (m/v) op tv – in % **Basis: allen Nederland/Vlaanderen (n=801)**

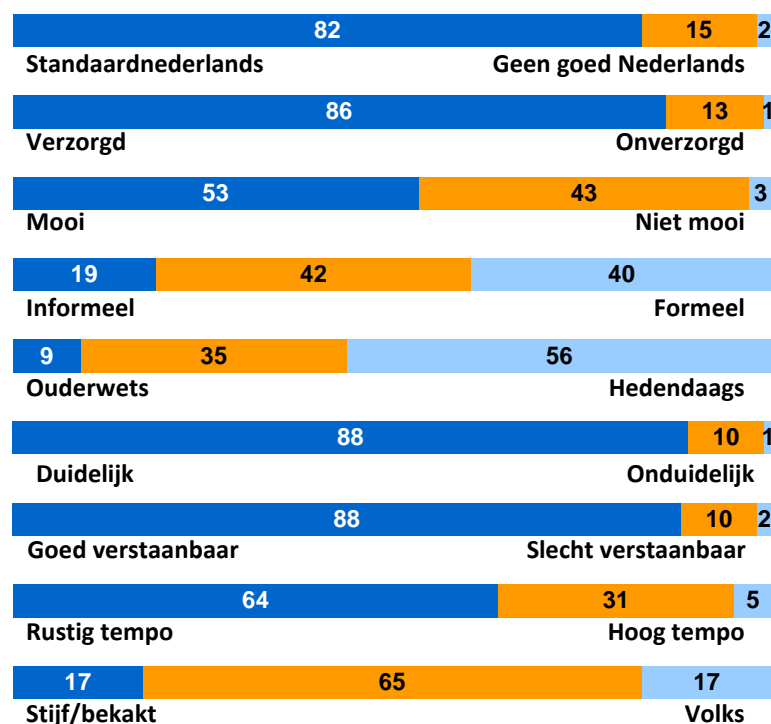

Journaltaal

De taal in het Nederlandse en Vlaamse journaal werd in dit onderzoek beoordeeld aan de hand van een 9-tal tegengestelde begrippenparen. Is die taal nu verzorgd of juist onverzorgd? Informeel of formeel? Goed of slecht verstaanbaar... et cetera. In navolgende grafiek worden de uitkomsten voor Nederland en Vlaanderen tezamen samengevat. In **donkerblauw** de proporties die het kenmerk aan de linkerkant van de grafiek als passend ervaren; in **lichtblauw** de proporties die kiezen voor het kenmerk aan de rechterkant. Het **gele** deel van de staaf staat voor neutraal, dus tussen het begrip aan de linker- en rechterkant in.

Duidelijk is dat de journaaltaal voor het overgrote deel van de Nederlanders en Vlamingen *standaardnederlands* (82%) en daarmee goed Nederlands is, *verzorgd* (86%), *duidelijk* en *goed verstaanbaar* (beide 88%):

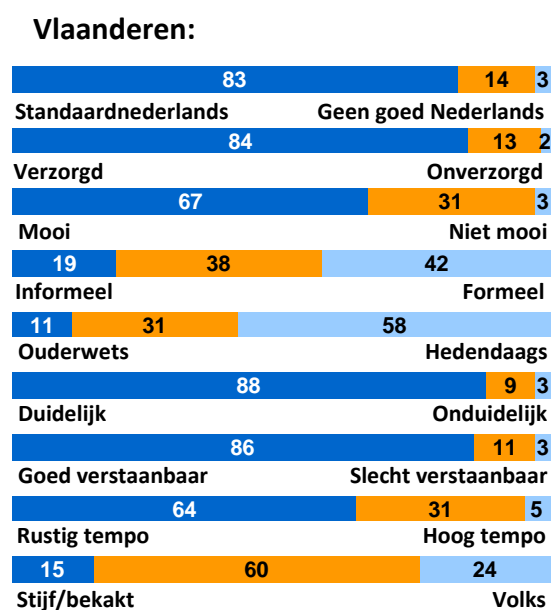
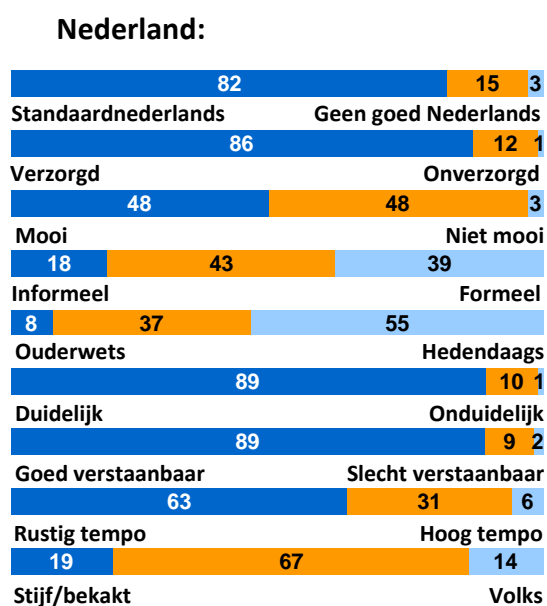
Het oordeel over journaaltaal – in %
Basis: allen Nederland/Vlaanderen (n=801)

Het taalgebruik is voorts eerder *mooi* dan lelijk, eerder *formeel* dan informeel, meer *hedendaags* dan ouderwets en eerder *rustig* dan te snel. Precies *tussen stijf en volks in*, zoals de onderste staaf in de grafiek laat zien: voor het grote publiek zonder twijfel de goede toon.

De verschillen tussen Nederland en Vlaanderen zijn over het algemeen beperkt. Vlamingen kiezen wel op een meer overtuigende wijze voor *mooi*, en vinden journaaltaal wat meer dan de Nederlanders *volks*:

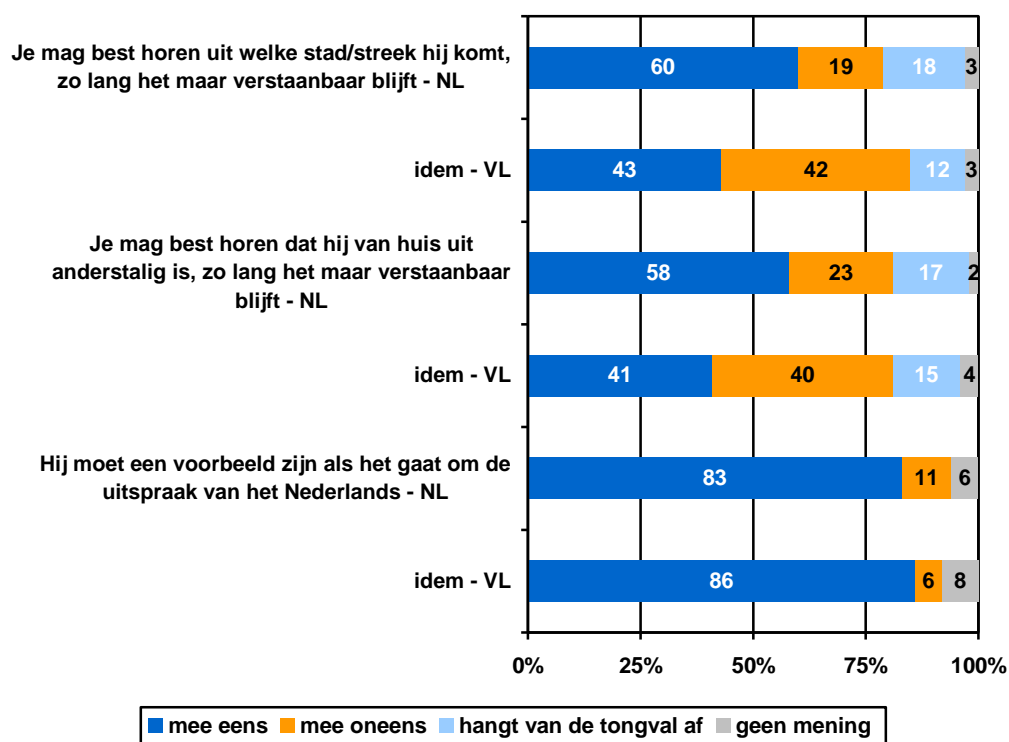
Het oordeel over journaaltaal – in %
Basis: allen Nederland vs. Vlaanderen (n=801)

Nieuwslezers

Analoog aan de vragen over het taalgebruik van presentatoren van muziek- en spelprogramma's werd in deze peiling ook de gevoeligheid voor het taalgebruik van nieuwslezers (m/v) vastgesteld. Op basis van onderstaande grafiek mag geconcludeerd worden dat ook dit onderwerp bij Vlamingen gevoeliger ligt dan bij Nederlanders. Nederlanders kiezen weer vaker voor het pragmatische 'als het maar verstaanbaar is', zowel bij een stad- of streekgebonden tongval (60%, vs. 43% bij de Vlamingen) als bij een van oorsprong anderstalige presentator (58% vs. 41%). Beide groepen zitten nu wel op één lijn als het gaat om de voorbeeldfunctie van de journaallezer: deze mag niet zondigen tegen de wetten van de taalkunde.

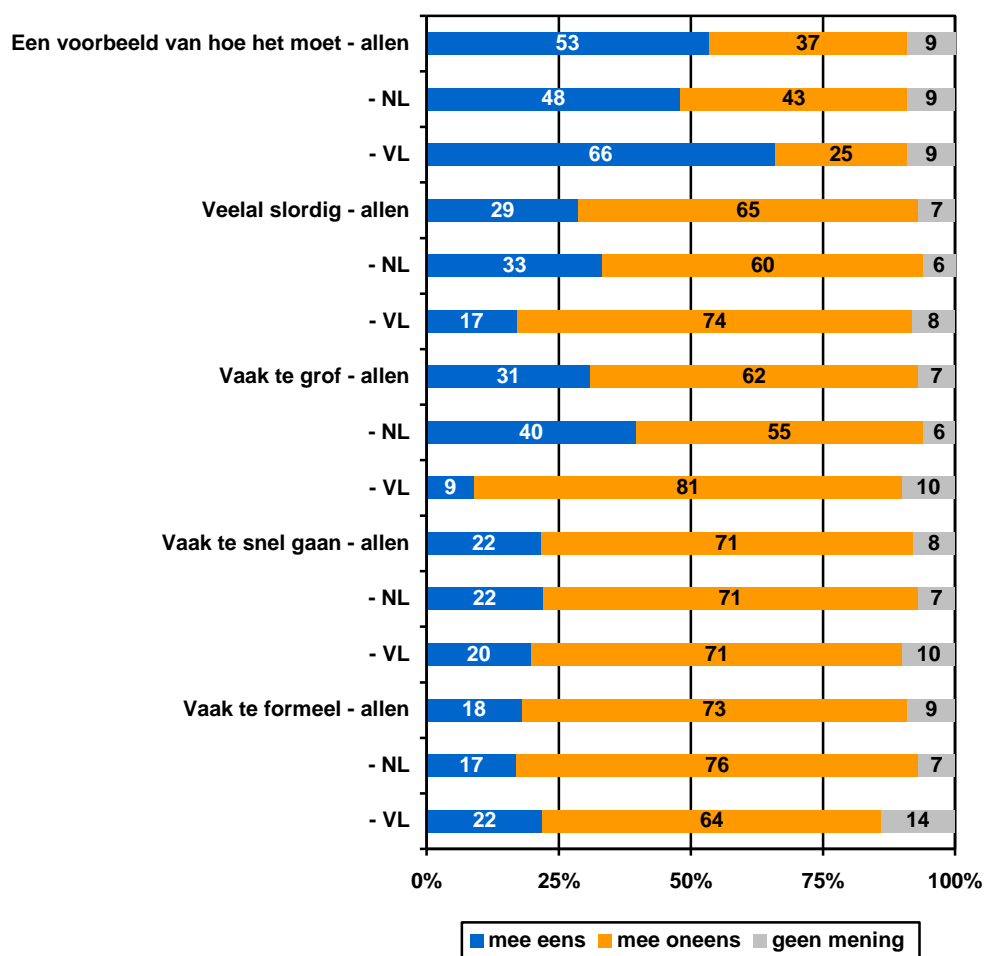
Het taalgebruik van nieuwslezers (m/v) op tv – in % *Basis: allen Nederland/Vlaanderen (n=801)*

Het Nederlands op televisie in het algemeen

Tot slot van dit hoofdstuk werd aan de ondervraagden een aantal algemene stellingen over taal op televisie voorgelegd. Eens of oneens, dat was de vraag. Omwille van de leesbaarheid zijn de uitkomsten in twee grafieken samengevat.

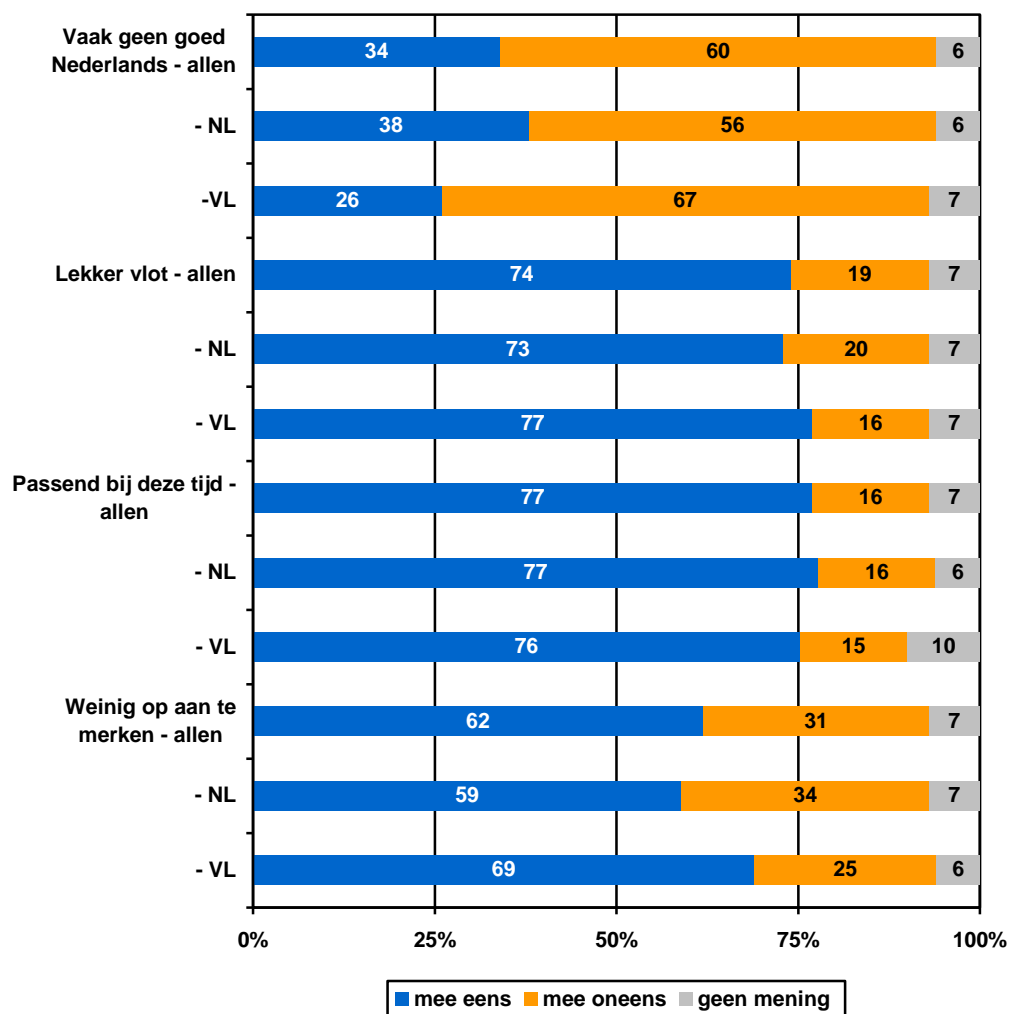
In zijn algemeenheid vind ik het Nederlands taalgebruik op tv (1/2) – in %
Basis: allen Nederland/Vlaanderen (n=801)

Opvallend is dat in beide steekproeven, maar met name onder de Nederlanders, behoorlijk wat onvrede leeft over het gebruik van het Nederlands op tv. Dat zit hem dan niet zozeer in het *tempo* of in het (te) *formele karakter* ervan als wel in *grofheid* en *slordigheid*. Eenderde van de Nederlanders vindt het taalgebruik *veelal slordig* (Vlaanderen: 17%), maar liefst 40% van hen (Vlaanderen: 9%) vindt het *vaak te grof*. Al met al vindt een kwart van de Vlamingen, en maar liefst 43% van de Nederlanders dat het Nederlandse taalgebruik op tv in het algemeen *géén voorbeeld is van hoe het moet*.

En deze kritiek klinkt ook door in het tweede deel van de grafiek. Een kwart van de Vlamingen, en zelfs bijna vier op de tien Nederlanders vinden dat zij op tv vaak *géén goed Nederlands* horen. Het mag dan wel *vlot* zijn en *passend bij deze tijd*, maar dat er *weinig op aan te merken* is.. ‘Nee’ zegt dan opnieuw een kwart van de Vlamingen en eenderde van de Nederlanders:

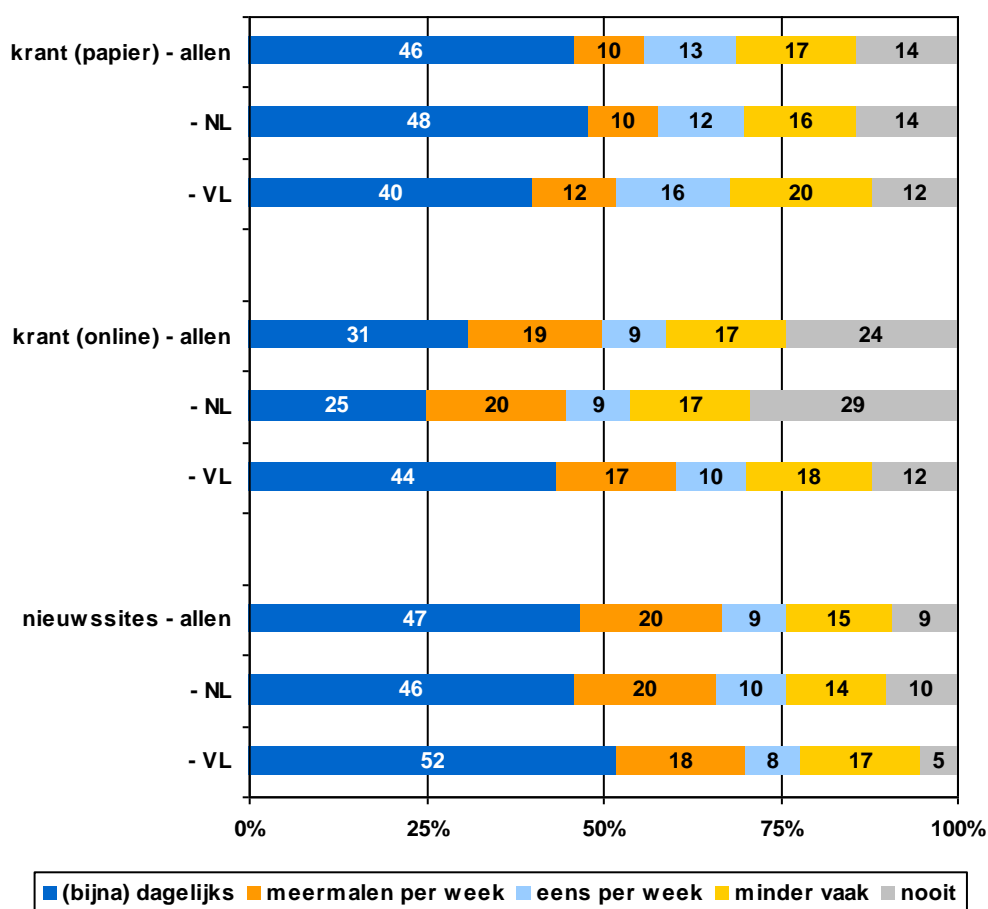
In zijn algemeenheid vind ik het Nederlands taalgebruik op tv (2/2) – in % Basis: allen Nederland/Vlaanderen (n=801)

II.2 Het nieuws op schrift (kranten, tijdschriften, internet)

Na het taalgebruik op televisie werd in dit onderzoek ruimschoots aandacht besteed aan schriftelijk taalgebruik in kranten en op nieuwssites op internet. Deze vragen werden alleen voorgelegd aan hen die minstens eens per week kranten (papier of digitaal) lezen of nieuwssites op internet bezoeken. Vandaar de navolgende selectievraag:

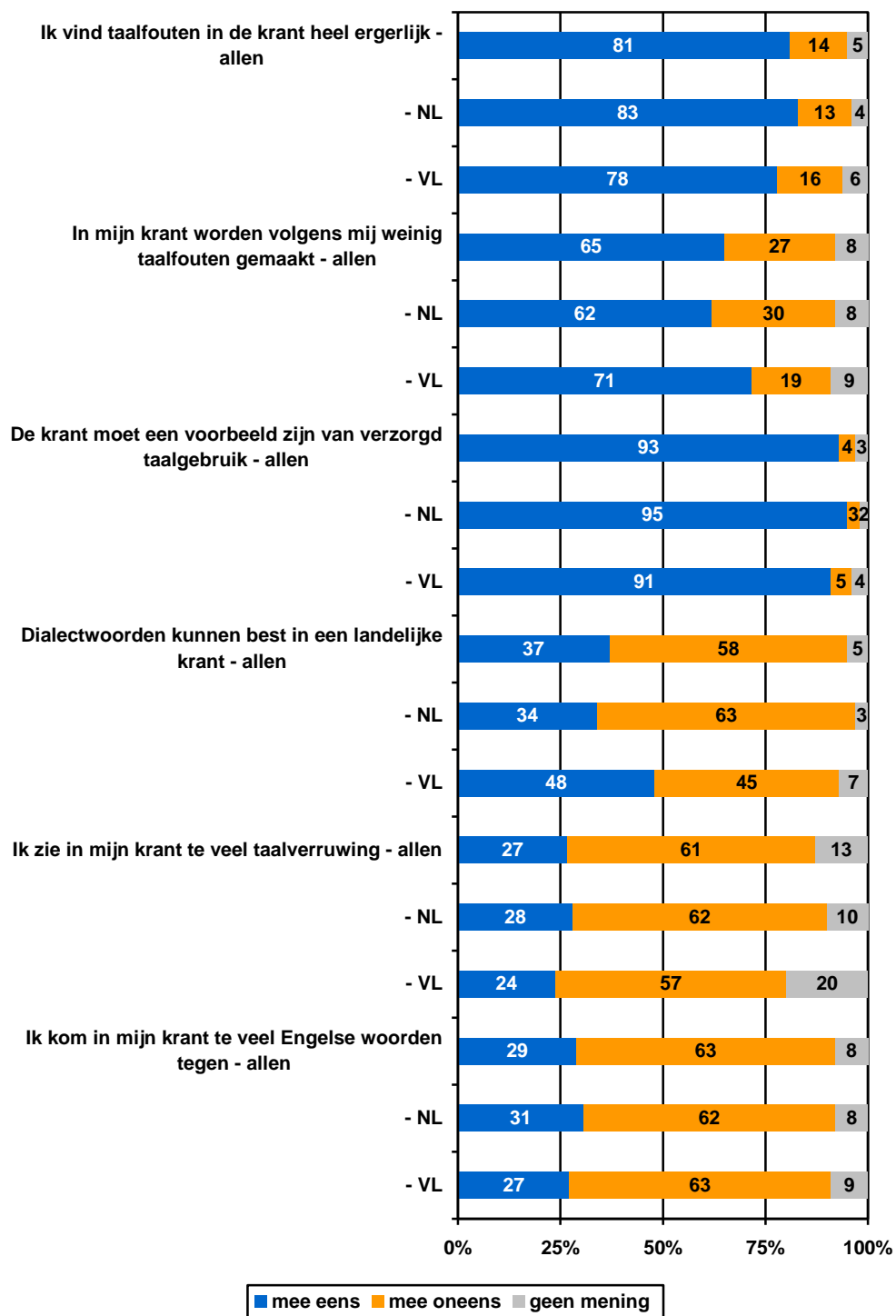
Leesfrequentie kranten en nieuwssites – in %
Basis: allen Nederland/Vlaanderen (n=801)

In Nederland wordt de papieren krant met een wat hogere frequentie gelezen dan in Vlaanderen, waar de digitale versie juist vaker de voorkeur geniet. Om misverstanden te voorkomen: noch voor de papieren, noch voor de digitale versie geldt dat het uitsluitend om betalende abonnees gaat. Los van gratis meelesen (met een ander) zijn er natuurlijk ook gratis kranten, terwijl kranten allemaal een gratis toegankelijk deel op hun website hebben. Nieuwssites op internet worden in beide landen ongeveer even vaak geraadpleegd.

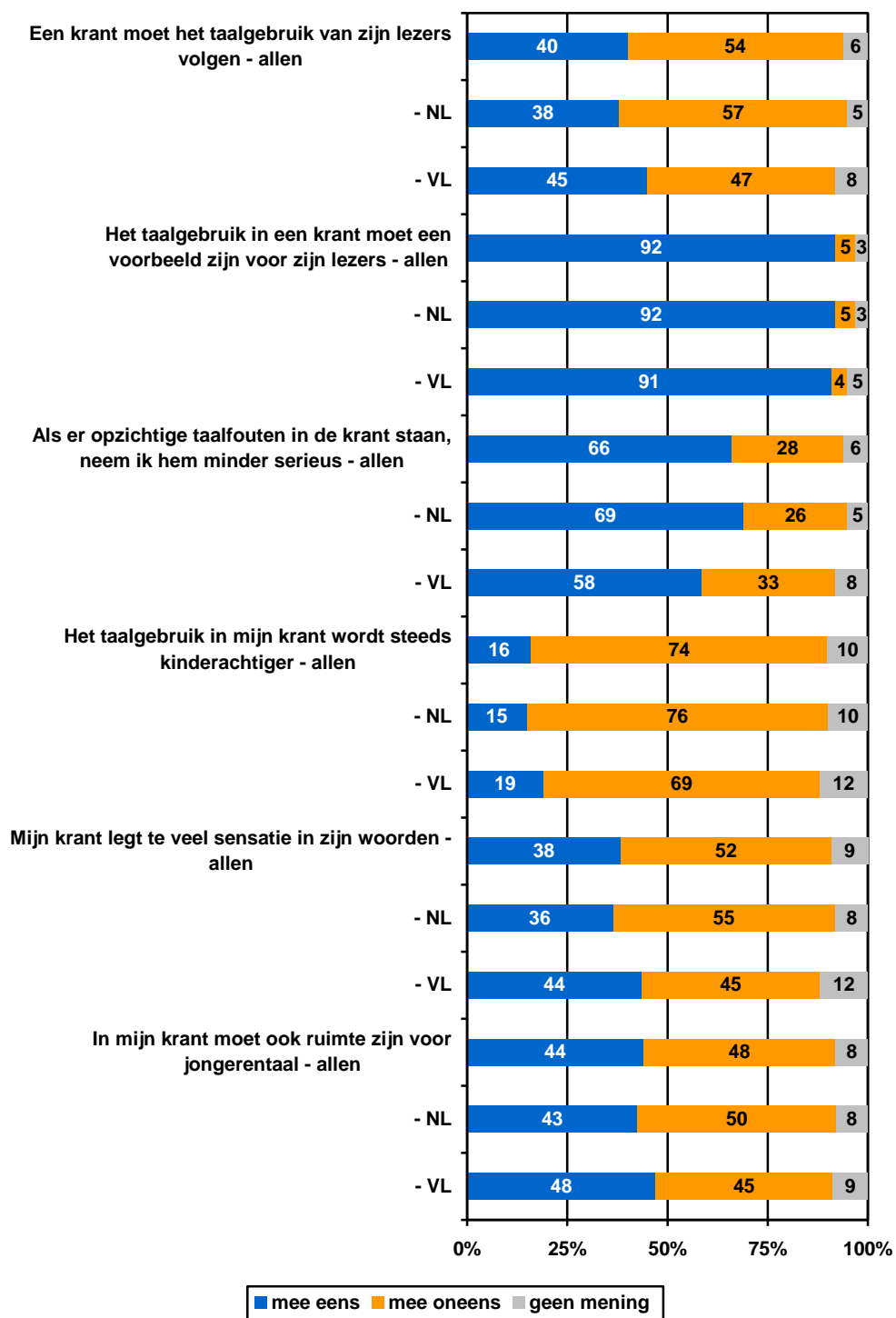
Via een 12-tal stellingen werd het taalgebruik in de krant geëvalueerd. Eerst de resultaten in twee grafieken, aansluitend volgen de conclusies:

Beoordeling van het taalgebruik in de krant (1/2) – in %
Basis: leest minstens 1x p.w. de krant, Nederland/Vlaanderen (n=681)

Het tweede deel van de grafiek:

Beoordeling van het taalgebruik in de krant (2/2) – in %
Basis: leest minstens 1x p.w. de krant, Nederland/Vlaanderen (n=681)

Op basis van de twee voorgaande grafieken wordt allereerst duidelijk, dat de krant nog steeds ‘een meneer’ is. In zowel Nederland als Vlaanderen meent nagenoeg iedereen dat *de krant een voorbeeld moet zijn van verzorgd taalgebruik* en dat *het taalgebruik in een krant een voorbeeld moet zijn voor zijn lezers*. Dit laatste impliceert al bijna dat de *krant het taalgebruik van zijn lezers niet moet volgen*: 40% van de ondervraagden vindt van wel, 54% van niet. Zij die deze stelling wel onderschrijven gaan er daarbij denkkelijk vanuit dat die lezer de taal goed beheerst en correct gebruikt, maar daarnaast ook open staat voor breed geaccepteerde taalvernieuwing – die ook in de krant thuishoort.

De krant is dus een ‘meneer’: *taalfouten in de krant* worden daarom als *heel ergerlijk* beschouwd (81%), en voor circa een kwart van de totale steekproef zijn *opzichtige taalfouten* zelfs een reden om de betreffende kant *minder serieus* te nemen. Dit geldt voor Vlamingen nog meer (33%) dan voor Nederlanders (26%).

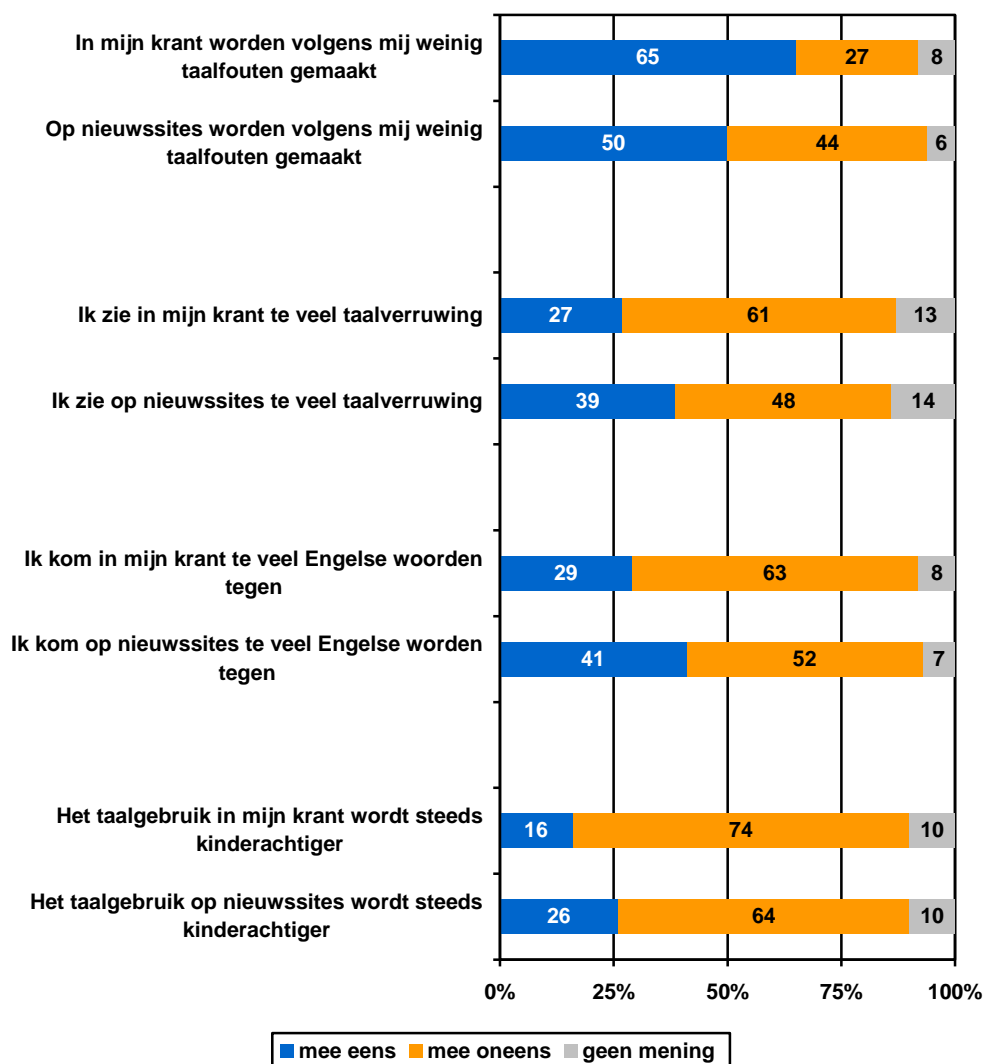
Met *taalverruwing in de krant* valt het nog redelijk mee (circa een kwart ervaart dit echter wel), en dit geldt evenzeer voor het *gebruik van te veel Engelse woorden* waar bijna 30% wel eens last van heeft. Als *te kinderachtig* wordt het taalgebruik in de krant ook zeker niet ervaren (16%). Fundamenteler lijkt het probleem dat we met een neologisme aanduiden als de *sensationalisering van het taalgebruik* in de krant. Zo’n vier op de tien ondervraagden, Vlamingen wat meer dan Nederlanders, herkennen dit fenomeen.

Over het algemeen verschillen beide populaties weinig van mening over het taalgebruik in de krant, maar daarop is toch één uitzondering. Op de stelling *Dialectwoorden kunnen best in een landelijke krant* antwoordt een derde van de Nederlanders bevestigend, maar bij de Vlamingen is dat bijna de helft. Zou het zo zijn dat dialecten in Vlaanderen meer ingebed zijn in het standaardnederlands dan in Nederland?

Interessant tot slot is het feit dat bijna de helft van de totale steekproef meent dat er in de krant *óók ruimte moet zijn voor jongerentaal*. Met een blik op de veelal dalende oplagecijfers lijkt dit een verstandige insteek.

Voor het taalgebruik op nieuwssites op internet werden dezelfde twaalf stellingen aan de steekproef voorgelegd. Op acht daarvan komen de resultaten zeer wel me elkaar overeen – we hebben er daarom voor gekozen om al die cijfers hier niet weer te geven. Bij vier stellingen zien we wel noemenswaardige verschillen, zoals uit onderstaande grafiek blijkt. Conclusie is dat men van nieuwssites verwacht dat ze zich ‘gedragen’ zoals meneer de krant, maar dat de sites toch wat minder correct, wat meer baldadig en wat meer kinderachtig zijn. Ook schromen ze er minder dan kranten voor om (te veel) Engelse woorden te gebruiken.

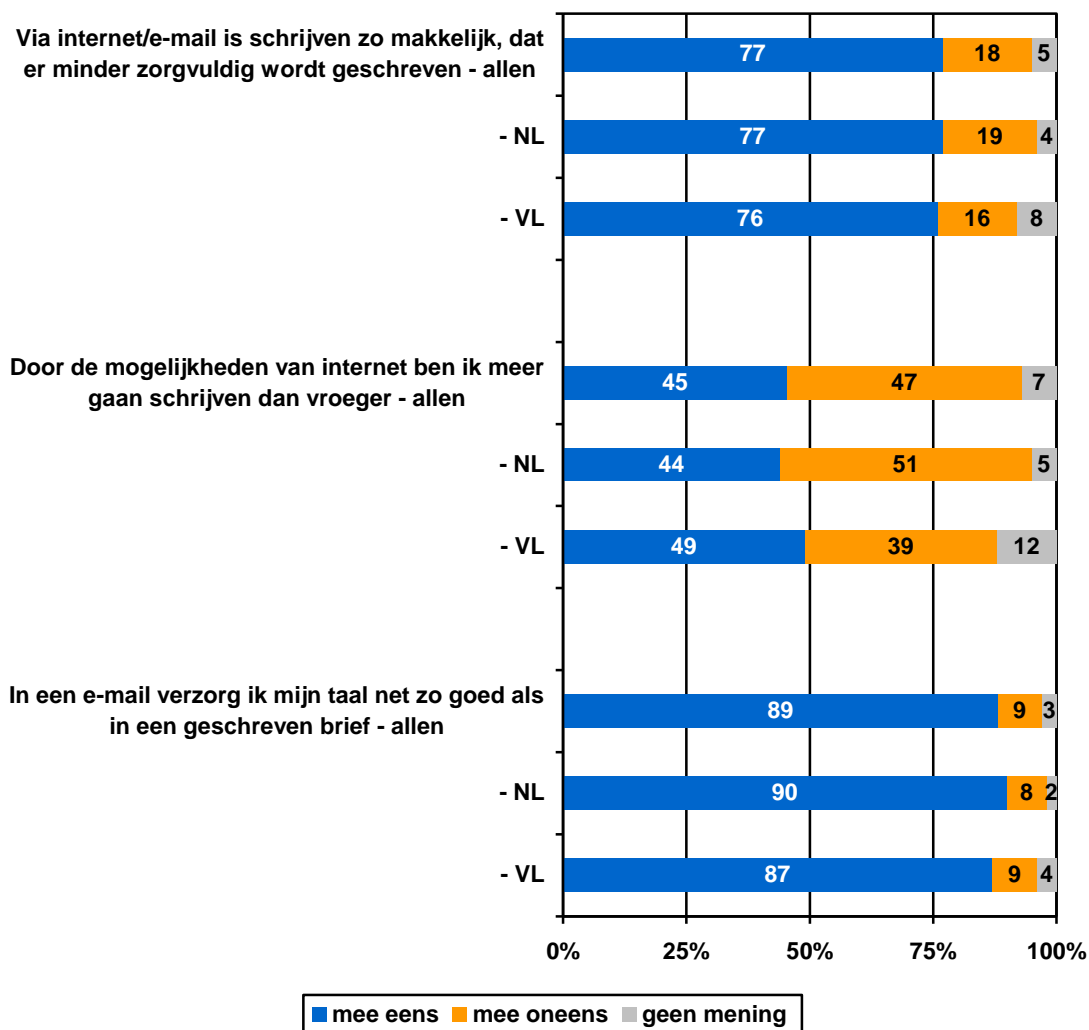
Beoordeling taalgebruik in de krant vs. op nieuwssites – in %
Basis: leest minstens 1x p.w. de krant, Nederland/Vlaanderen (n=681) en raadpleegt minstens 1x p.w. nieuwssites, Nederland/Vlaanderen (n=610)

II.3 De taal op internet en in sociale media

Na het taalgebruik op televisie en in de krant was ook de digitale variant, het taalgebruik op internet, onderwerp van onderzoek. Allereerst gebeurde dit aan de hand van een drietal algemene uitspraken:

Algemene uitspraken over taalgebruik op het internet – in %
Basis: allen Nederland/Vlaanderen (n=801)

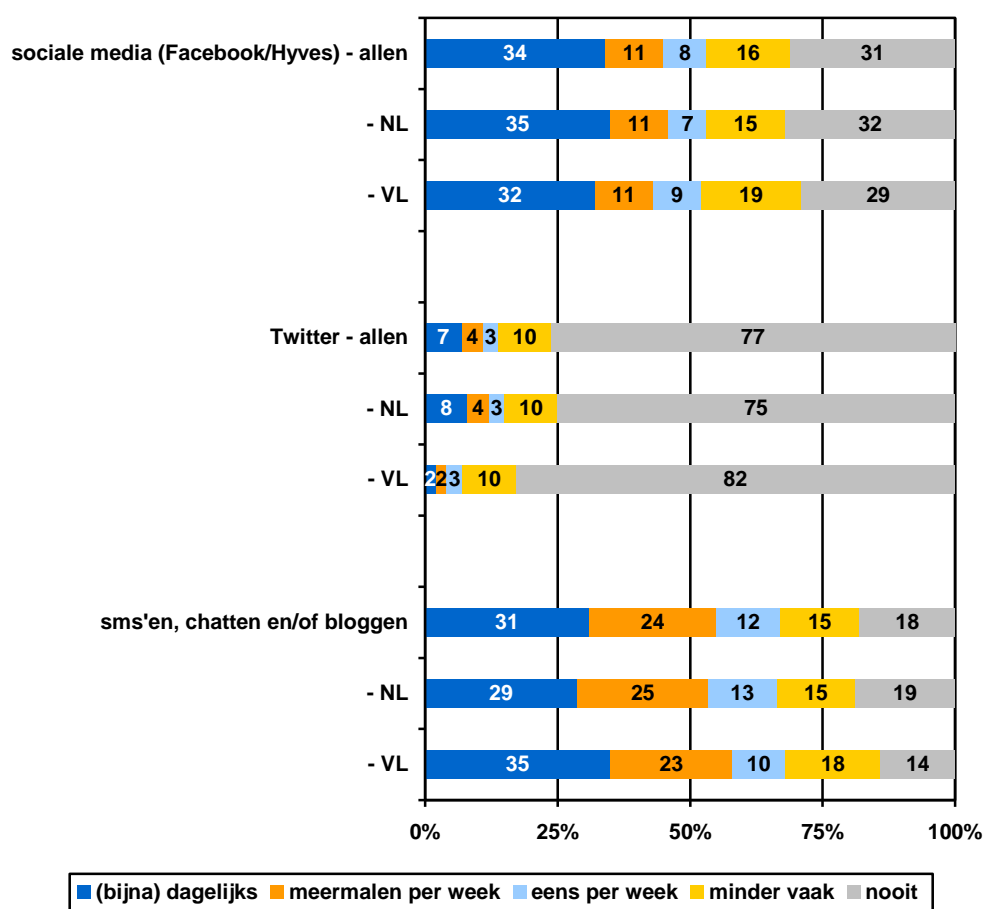

Positief is zeker dat bijna de helft van de steekproef erkent dat men door de mogelijkheden die internet biedt (e-mail, sociale media) meer is gaan schrijven dan voorheen. Grappig is dat negen op de tien ondervraagden stellen dat hun taalgebruik in e-mails net zo verzorgd is als in een geschreven brief – maar acht op de tien vinden ook dat er op internet en via e-mail minder zorgvuldig wordt geschreven. Het zijn, zoals zo vaak, ‘de anderen’ die het verkeerd doen.

Hoe vaak men digitaal communiceert

De aansluitende vragen over het taalgebruik op internet werden alleen voorgelegd aan hen die minstens eens per week via sociale media, Twitter en/of sms, chats en blogs met anderen communiceren. Vandaar de navolgende selectievraag:

Gebruiksfrequentie sociale media, Twitter en sms/chat/blogs – in % Basis: allen Nederland/Vlaanderen (n=801)

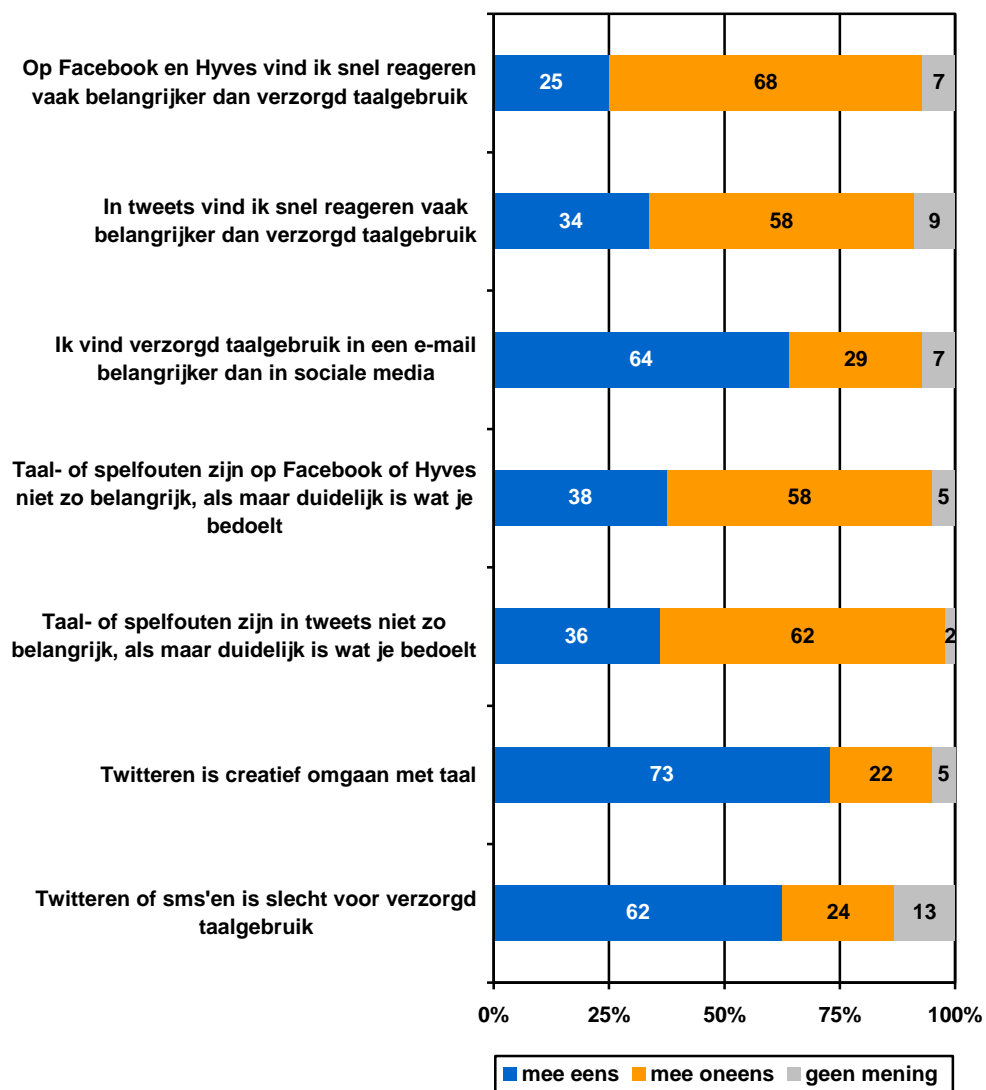

Twitter is, zeker in vergelijking met sociale media of met sms'en, chatten en bloggen, een nog relatief bescheiden medium waaraan vooralsnog meer Nederlanders dan Vlamingen verslaafd zijn. De bulk van de digitale communicatie gaat echter via sociale media (45% doet dit minimaal meerdere keren per week) en via sms, chat en blogs (55%).

Verzorgd digitaal taalgebruik?

Via een zevental stellingen werd het taalgebruik op internet en in sociale media nader onder de loep genomen:

Uitspraken over taalgebruik op internet en in sociale media – in %
Basis: per medium de gebruikers, Nederland/Vlaanderen tezamen

Een kwart tot eenderde van de respondenten, telkens dus gebruikers van het medium waarover de betreffende stelling gaat, maakt zich op die media weinig zorgen over verzorgd taalgebruik: het gaat hen om de snelheid van reageren. Als verzorgd taalgebruik wordt verengd tot het voorkomen van taal- of spelfouten, vindt ruim eenderde dat soort foutjes niet meer zo'n probleem: zij nemen genoeg met een succesvolle overdracht van de boodschap. Twitteren is volgens de gebruikers van dat medium zeker creatief omgaan met taal (73%), maar eerder slecht (62%) dan goed voor verzorgd taalgebruik.

LOL, ff, mss, OMG?

De begrippen *creatief omgaan met taal* en *snel reageren* ontmoeten elkaar in het gebruik van – voor buitenstaanders vaak onbegrijpelijke – afkortingen zoals ff, LOL, mss en OMG. Van de groep die digitaal communiceert bedient slechts 12% zich regelmatig van dit soort afkortingen. Zo'n 22% doet het af en toe, de rest doet het zelden of nooit. Vlamingen gebruiken de afkortingen gemiddeld genomen vaker (43% *regelmatig of af en toe*) dan Nederlanders (31%).

Het verzenden en ontvangen van berichtsoorten

Aan de gebruikers van digitale communicatiemiddelen, zo'n tachtig procent van de totale populatie, werd vervolgens gevraagd met welke frequentie zij bepaalde berichtsoorten – van e-mail tot geschreven brief – verzenden en ontvangen. De uitgebreide grafieken staan op de volgende pagina's; hieronder volgen de belangrijkste conclusies aangaande het verzenden.

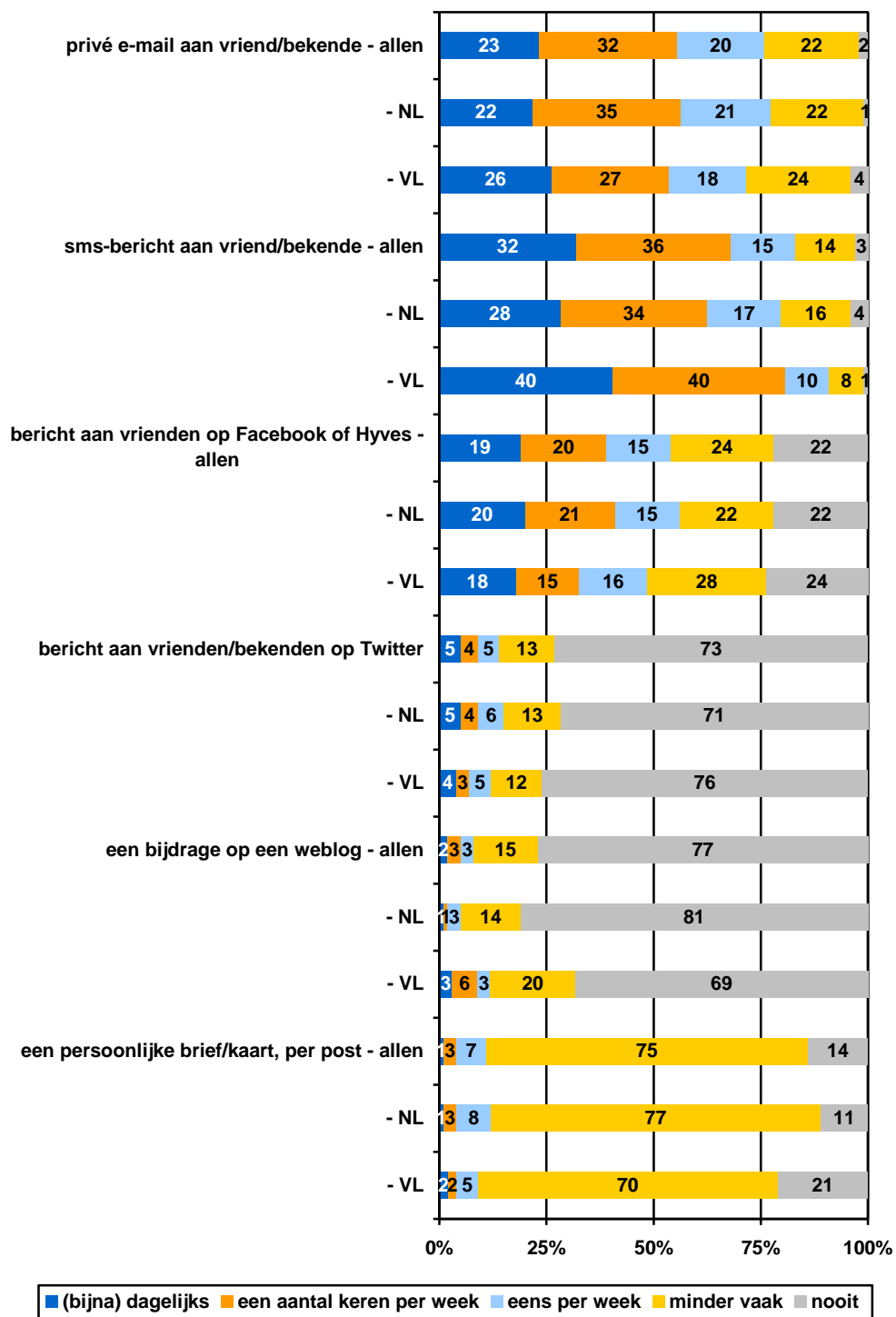
Als we kijken naar de berichtsoorten die (bijna) dagelijks verstuurd worden, dan staat een *sms-bericht* aan een vriend of bekende met 32% op de eerste plaats, gevolgd door een *privé e-mail* aan een vriend/bekende (23%) en een *bericht aan vrienden op Facebook of Hyves* (19%). Helemaal onderaan, dus nog achter een *tweet* aan een vriend/bekende of een *bijdrage op een weblog*, staat de aloude *geschreven brief of kaart*. Precies één procent van de steekproef schrijft en verzendt (bijna) dagelijks nog een brief of kaart. Driekwart doet dit maximaal eens per maand maar doorgaans nog veel minder vaak, en 14% doet dit nooit (meer).

Tussen Nederlanders en Vlamingen bestaan er op dit punt de nodige verschillen:

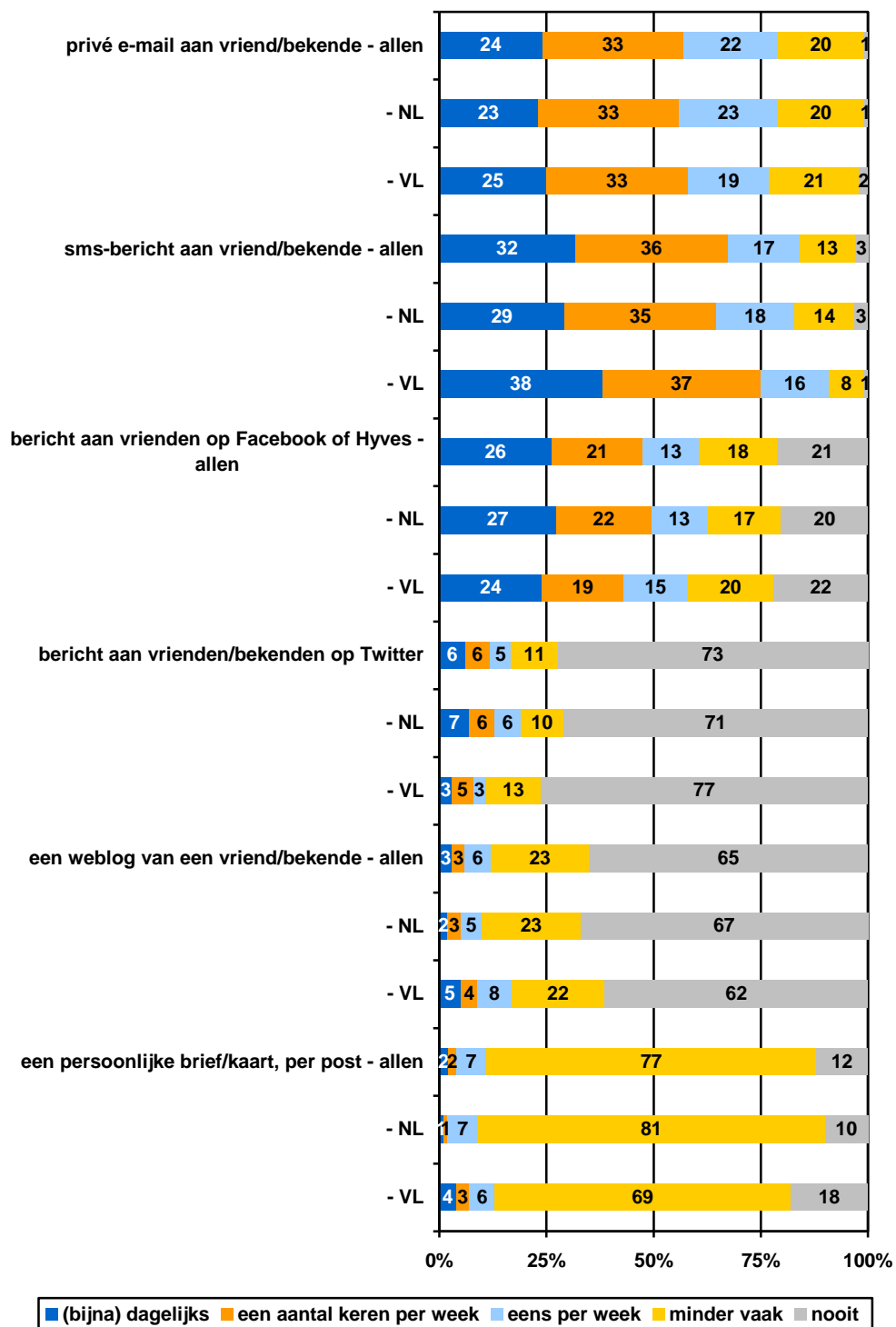
- Vlamingen sturen veel vaker sms-berichten (40% dagelijks, 40% een aantal keren per week) dan Nederlanders (28%, resp. 34%).
- Nederlanders schrijven vaker op sociale media (41% minimaal een aantal keren per week) dan Vlamingen (33%).
- Nederlanders twitteren vaker dan Vlamingen.
- Vlamingen schrijven weer vaker op een weblog dan Nederlanders.
- Van de Nederlanders schrijft 11% nooit meer een brief of kaart, maar bij de Vlamingen is dat al 21%.

De verschillen tussen verzenden en ontvangen zijn marginaal. Aardig en logisch is alleen dat men wat vaker berichten op Facebook of Hyves en bijdrages aan een weblog ontvangt dan dat men ze zelf schrijft.

Frequentie van schrijven en verzenden van berichtsoorten – in %
Basis: maakt gebruik van digitale communicatiemiddelen,
Nederland/Vlaanderen (n=639)

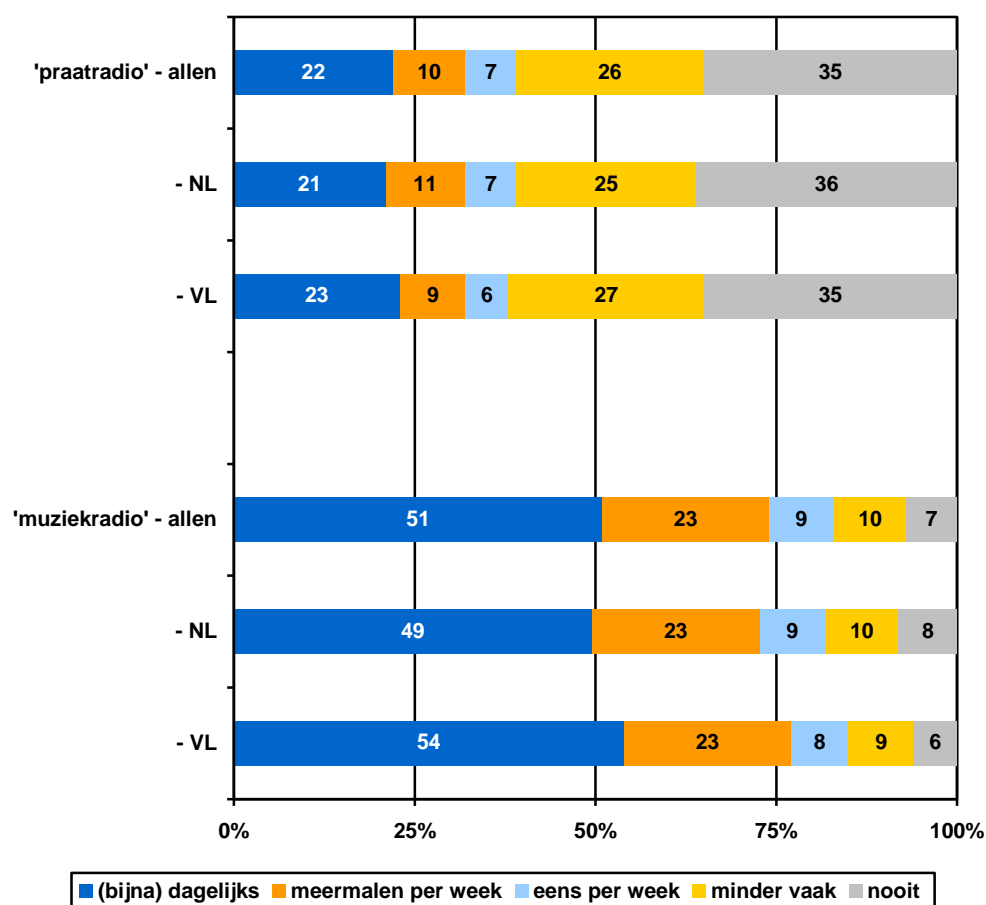
Frequentie van ontvangen van berichtsoorten – in %
Basis: maakt gebruik van digitale communicatiemiddelen,
Nederland/Vlaanderen (n=639)

II.4 De taal op de radio

Het vierde hoofdstuk gaat over het taalgebruik op de radio, een medium dat ondanks alle nieuwkomers nog niet weg te denken is uit het huidige medialandschap. Onderscheid werd gemaakt tussen het luisteren naar zenders waarop hoofdzakelijk gesproken wordt ('praatradio') en zenders waarop hoofdzakelijk muziek wordt gedraaid. Naar 'praatradio' luistert ongeveer eenderde van de steekproef meermalen per week, op muziekzenders stemt zelfs driekwart van de ondervraagden zeer geregeld af.

Frequentie waarmee men naar de radio luistert – in %
Basis: allen Nederland/Vlaanderen (n=801)

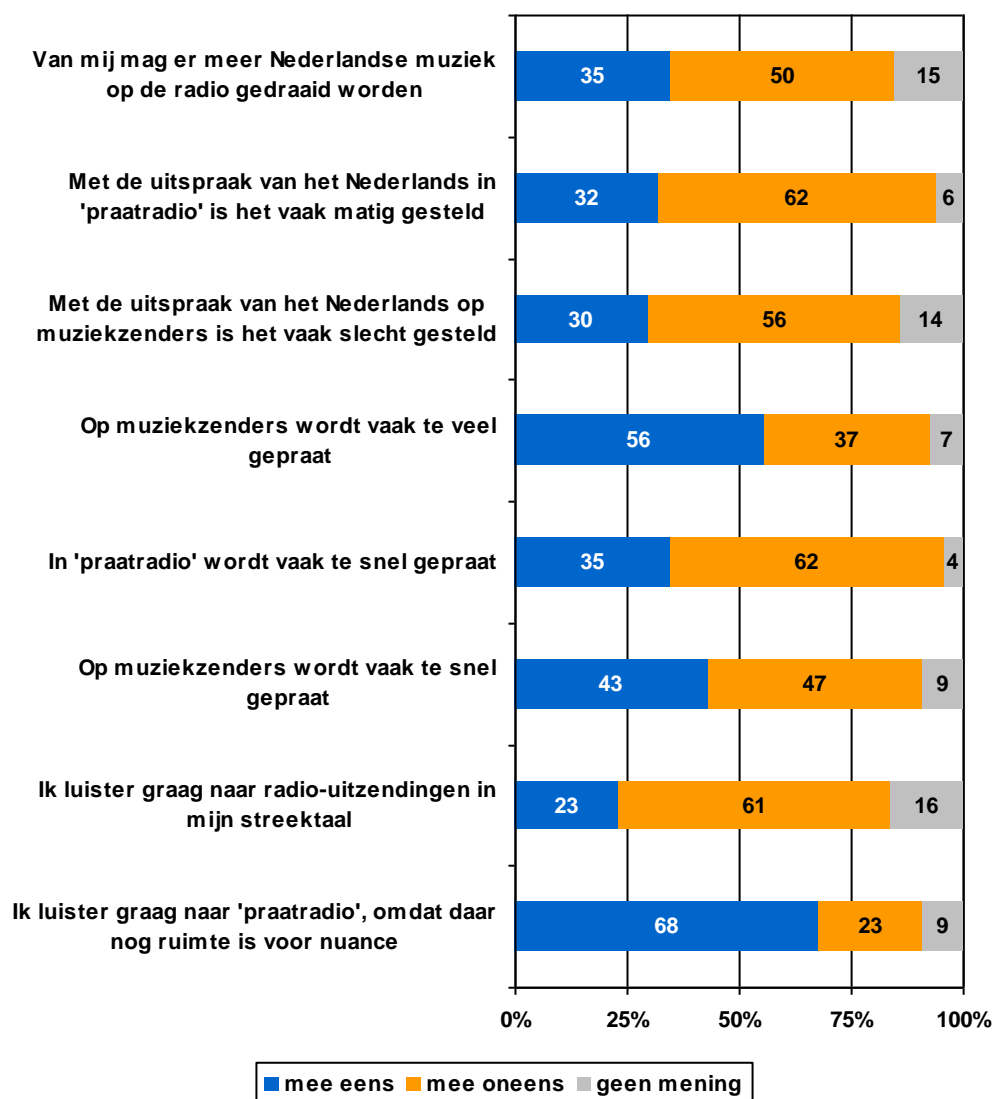

Radiotaal

Dan taal en taalgebruik op de radio. Opvallend is dat ruim de helft van de muzikliefhebbers (56%) vindt dat er op hun muziekzenders vaak te veel gepraat wordt. Milder, maar toch ook niet misselijk is het oordeel over de snelheid waarmee dat gebeurt: voor 'praatradio' meent eenderde dat het vaak te snel gaat, voor muziekzenders is dat zelfs 43%. Wederom eenderde meent vervolgens dat het met de uitspraak op zowel 'praatradio' als op muziekzenders vaak maar matig gesteld is: dat moet dus duidelijker. Eenderde hoort ook graag meer Nederlandse muziek op de radio, terwijl een kwart graag naar uitzendingen in de eigen streektaal luistert.

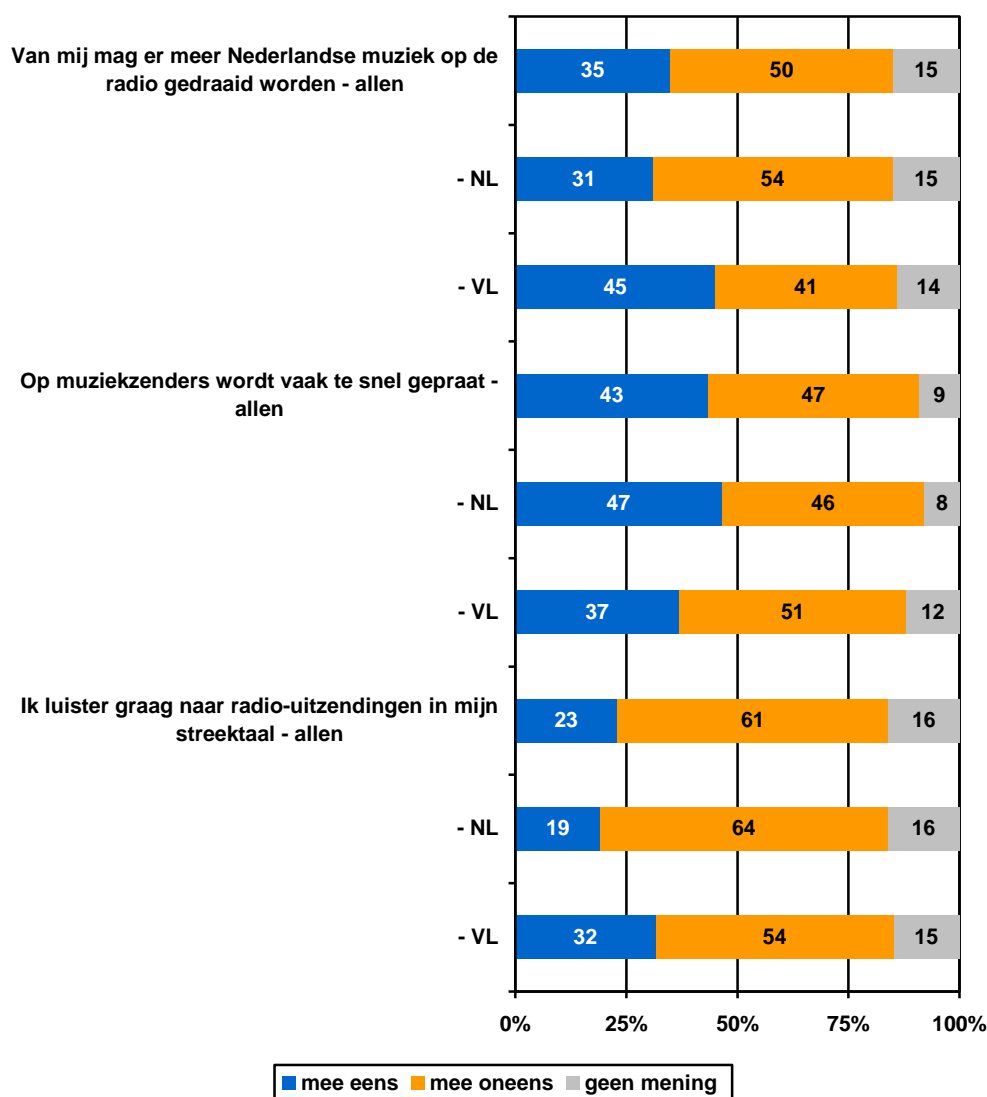
Uitspraken over taalgebruik op de radio – in %

Basis: Nederland/Vlaanderen, luistert minimaal 1x p.w. naar 'praatradio' en/of muziekzenders

Voorgaande uitkomsten betroffen het totaal van Nederland en Vlaanderen. Bij enkele van de uitspraken is het verschil tussen beide aanzienlijk. Vlamingen hebben veel meer (45%) dan Nederlanders (31%) behoefte aan méér Nederlandse muziek op de radio. Zij hebben minder (37%) dan Nederlanders (47%) moeite met snel ratelende radio-dj's. Maar ze luisteren vooral veel liever (32%) dan Nederlanders (19%) naar radio-uitzendingen in hun eigen streektaal:

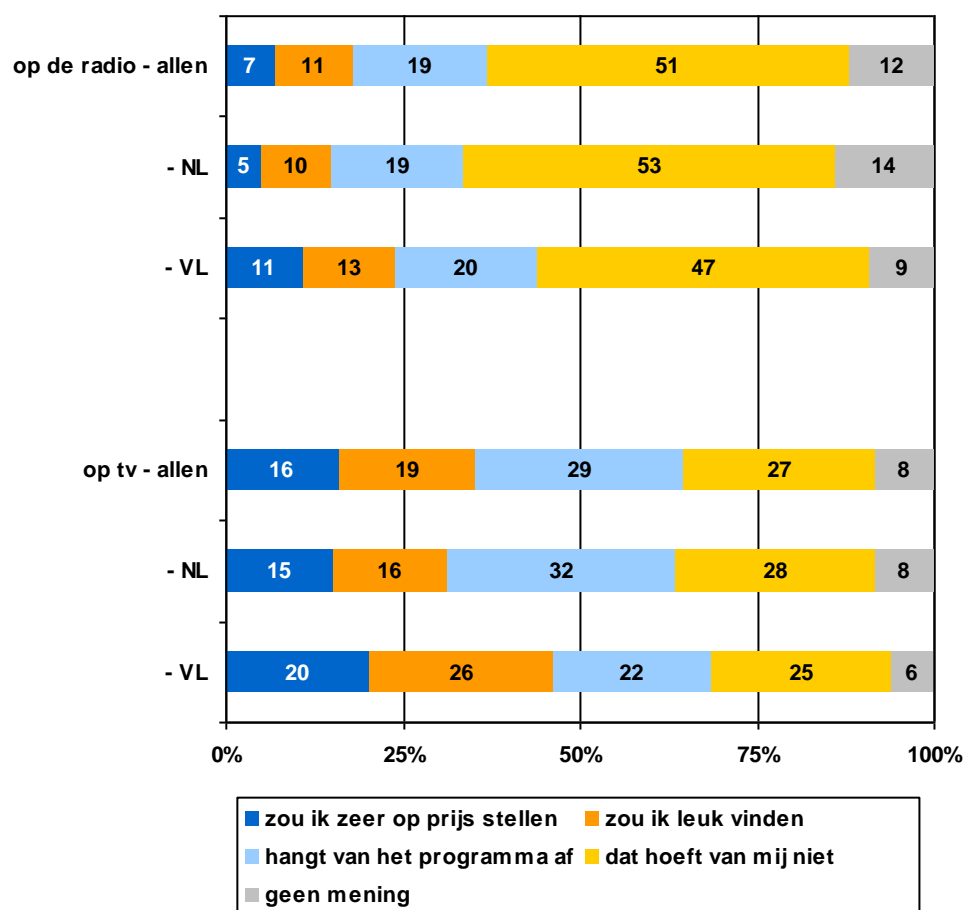
Uitspraken over taalgebruik op de radio – in %
Basis: Nederland/Vlaanderen, luistert minimaal 1x p.w. naar 'praatradio' en/of muziekzenders

II.5 Taalprogramma's

De behoefte aan meer taalprogramma's op radio of tv is zeker niet onaanzienlijk. Dat geldt voor tv-programma's meer (35%) dan voor radio-uitzendingen (18%), en voor Vlamingen ook meer dan voor Nederlanders. Bijna de helft van de Vlamingen wil graag meer taalprogramma's op tv, tegen nauwelijks eenderde bij de Nederlanders. In beide landen geven daarnaast grote groepen van ondervraagden blijk van een latente behoefte aan taalprogramma's op tv: voor hen (Nederland 32%, Vlaanderen 22%) hangt de interesse af van de aard van het programma.

Behoeftte aan meer taalprogramma's – in %
Basis: allen Nederland/Vlaanderen (n=801)

II.6 U wilde nog wat kwijt?

‘Als u tot slot nog iets kwijt wilt over het onderwerp ‘Taal in de media’, of dat nu taal op tv, in de krant, op internet, in sociale media of op de radio is, dan kan dat hier!’ Zo luidde de laatste vraag in dit onderzoek, en de response hierop was divers, grappig en interessant tegelijk. Op deze en de navolgende pagina’s zijn alle gegeven antwoorden weergegeven, eerst voor Nederland en daarna voor Vlaanderen.

Nederland

- De Vlamingen praten een schone taal en die is duidelijk. BNR Radio moet je in de gaten houden want soms gaat dat erg snel. Radio 5 Nostalgia dat gaat lekker en is makkelijk bij te houden. OK, is ook voor de wat oudere personen.
- Vaak worden, vooral in het nieuws ook, de woorden "in shock" gebruikt, terwijl men gechoqueerd bedoeld. Verder... ik haat het woord invalide, ik ben dat niet, maar ook een gehandicapt iemand is dat niet: 'invalid', ofwel niets waard of vervallen. Als ik met een gehandicapte vriend(in) ergens heen ga en er staat zo'n bordje met het woord invaliden eronder dan ben ik geneigd om de auto er niet eens te parkeren!!!
- Waar is de vraag over het gebruik van de Nederlandse taal in reclames? Tegenwoordig wordt overal de n aan het eind van een woord niet meer uitgesproken en daar erger ik me blauw aan.
- De basis voor goed taalgebruik ligt bij de opvoeders (ouders) en het onderwijs. Opvallend is dat veel onderwijzers de Nederlandse taal minder goed beheersen (onder andere de "hun-hebbers"), zodat zij (en niet "hun") het niet goed kunnen overbrengen op de leerlingen.
- Er wordt veel te veel "geluld" over allerlei onzinnige zaken waar m.i. niemand op zit te wachten. Vooral de zogenaamde diskjockeys / presentatoren van radioprogramma's met hun domme belspelletjes, waarbij men Jan en alleman opbelt, komen me de strot uit. Als je pretendeert een muziekprogramma te presenteren hou dan vooral zoveel mogelijk je mond dicht en laat je grote ego fijn thuis!
- Niet te stijf heeft mijn voorkeur: duidelijk.
- Taal in reclame ergert mij meer dan de media die u onderzoekt.

- Ik vind het een goede zaak dat er aandacht besteed wordt aan het taalgebruik in de diverse media.
- Wat mij het meeste stoort is dat zowel Radio 1 als de kranten steeds sensationelere en kortere berichten verstrekken. Ik wil geen oneliners, geen sensatie en geen aankondigingen van wat er over 4 minuten behandeld gaat worden, ik wil achtergronden, nuances en diepgang.
- Valt me wel op dat er steeds meer nieuwslezers zijn die zo'n akelige rollende R gebruiken, brouwen (keel-r) noemen ze dat volgens mij, soms bij het irritante af. (hier noemen we dat gekscherend "het Goois accent")
- Ik vind het taalgebruik wel goed, alleen vind ik dat die presentatoren zich wel heel graag mogen horen, ze praten om te praten, en het komt niet altijd ten goede aan hun programma's.
- Een grote ergernis in de dagbladen vind ik de slordige afkortingen c.q. afbrekingen.
- Ik ben van mening dat het momenteel erg slecht gesteld is met het gebruik van de Nederlandse taal en dan bedoel ik het gesproken woord EN het geschreven woord! Ik vind dit heel erg.
- In de media is het over het algemeen goed gesteld met het Nederlandse taalgebruik. Maar steeds vaker worden , met name op de tv, mensen geïnterviewd die steeds termen gebruiken zoals : ZEG MAAR- GROTER ALS- HUN HEBBEN. En daaraan kan ik me behoorlijk ergeren. Het voorbeeld wordt grotendeels GOED gegeven, maar dit duidt tóch op een taalverloedering. Daar is m.i. heel weinig aan te doen. Misschien een strenger beleid op het onderwijs in de Nederlandse taal op de middelbare scholen. Exameneisen HOOG, zowel in spreek- als in geschreven taal.
- IK vind vooral het taalgebruik in series en tekenfilms, maar ook sommige presentatoren, waar kinderen en jongeren naar kijken en luisteren erg grof. Het gescheld en gevloek kan eigenlijk niet door de beugel. Geen wonder dat de jeugd steeds onbeschofter en losbandiger wordt.
- Taal is een zich steeds vernieuwend proces, dat in de media zorgvuldig geïncorporeerd dient te worden.

- Ik zou het heel fijn vinden als vooral mensen met een voorbeeld functie {bv. mensen uit de politiek} eens niet van die moeilijke woorden zouden gebruiken, maar gewone simpele Nederlandse woorden. Jongeren krijgen vaak negatieve reacties op hun taalgebruik maar juist deze mensen zijn vaak niet te volgen en weten vaak niet wat ze zelf eigenlijk zeggen. Ik zou soms zeggen en nu in het Nederlands, dat is toch onze taal?
- Taal leeft en gaat dus mee met de leeftijd van de luisteraar, lezer. Kijk maar eens naar een oud polygoonjournaal.
- Het is jammer dat er ook geregeld gevloekt wordt.
- Er moet beter gearticuleerd worden, oftewel er wordt erg binnensmonds gesproken. Nederlandse films zijn hier een "goed"voorbeeld van. Er wordt geen rekening gehouden met de vele slechthorenden kijkers.
- De rol van de media vind ik steeds meer bepalend worden en wordt daarmee invloed uitgeoefend op de eigen mening. Het lijkt er op of de media steeds harder/schokkend nieuws brengen om ziertjes te winnen, ik vind dat een kwalijke zaak.
- Binnenkort komt een programma op tv over spelling. Dat vind ik erg leuk. Het is nodig i.v.m. met de nieuwe schrijfwijze van woorden. Je ziet dat door de afkortingen in sms-jes etc. de jongeren slecht scoren in de toetsen. Voor het onderwijs in de Nederlandse taal is het voor een ieder belangrijk dit goed/juist te kunnen toepassen. Het is en blijft een lastige taal voor mensen die van huis uit geen Nederlands spreken.
- Kinderen van jongs af aan goed taalgebruik bijbrengen vind ik erg belangrijk!
- Met de taal die de media zelf gebruikt zit het doorgaans wel redelijk goed als je regionale kranten niet meerekent. Reacties van het publiek zijn vaak in tenenkrommend Nederlands, zonder hoofdletters of interpunctie en met gruwelijke spelfouten. Ik blijf het heel belangrijk vinden dat de media het goede voorbeeld geeft zodat mensen nog ergens kunnen zien hoe het hoort en snappen dat sms taal niets met Algemeen Beschaafd Nederlands te maken heeft.
- Ik vind dat taal "in de media" goed Nederlands moet zijn.
- Jammer dat de jeugd van tegenwoordig niet normaal meer Nederlands kan spreken of schrijven. Waar is die goeie oude tijd.

- Laat Matthijs van Nieuwkerk a.u.b. langzamer praten, struikelt over eigen autocue woorden!
- Ik vind het Vlaams taalgebruik in TV series vaak grof, er wordt veel gevloekt.
- Ik erger mij aan het verkeerde gebruik van "koppen" in de krant. Door ruimtegebrek worden vaak vreemde woordcombinaties en zinsopbouw gebruikt. Ook op radio en tv wordt dit steeds gebruikelijker.
- Zolang er maar niet wordt getetterd in die wereldvreemde en achterlijke harde g is het goed.
- Ik vind het erg hinderlijk dat bij het NOS journaal vaak de lidwoorden weggelaten worden, voorbeeld: President Obama van Amerika -> De Amerikaanse president Obama. Of verkeerd gebruik van werkwoorden: het waaide hard -> het woei hard.
- Soms is taalgebruik populistisch. Zoals hij heb. Ook komt vaak een onjuist gebruik van lidwoorden voor, zoals "de huis".
- Met betrekking tot het nieuws vind ik dat het belangrijk is dat er rekening wordt gehouden met het feit dat het landelijk bekeken kan worden. Het Nederlands dient daarom zorgvuldig en (grammaticaal) correct te worden toegepast. Ik vind het nieuws bij uitstek geen plaats voor jongerentaal of verengelst taalgebruik. De nieuwslezer heeft in die zin een representatieve en een educatieve functie, voor zowel de jongere, de autochtoon of de allochtoon die probeert zijn of haar Nederlands te verbeteren.
- Ik vind dat men tegenwoordig teveel tutoyeert en te amicaal spreekt. En vulgaire taal houd ik helemaal niet van.
- Hoewel het vaak geaccepteerd wordt dat er woorden uit een vreemde taal worden gebruikt wordt het gebruik van dialectische woorden juist niet als zodanig vaak afgekeurd en als boers gezien.
- Voor een dislect valt taalgebruik en taalfouten niet op. Soms vond ik de vragen dan ook lastig bepalen.
- Ik wens graag meer normale tal en geen Engelse gebruiken of iets dergelijks, schoenmaker blijf bij je leest en spreek Nederlands ABN.

- Als docent Engels, merk ik dat mijn leerlingen veel fouten maken in de Engelse taal, juist omdat ze druk bezig zijn met sociale media. Het taalbegrip is er wel (juist door de sociale media, games, films etc.), echter wordt fout weergegeven door het taalgebruik dat ook gebezigd wordt in sociale media (u i.p.v. you, etc.)
- Het allengs infantieler worden van het taalgebruik in de media is volgens mij te wijten aan de algemene debilisering van de media en het gebrek aan inhoud die bij presentatoren wordt gewenst. De 'looks' schijnen vaak belangrijker dan een eventuele inhoud of achtergrond.
- Het steeds slordiger omgaan met taal (met name in geschreven tekst) stoort mij behoorlijk! Onjuist gebruik van bepaalde uitdrukkingen komen steeds vaker voor en worden dan door steeds meer mensen overgenomen. Dat vind ik erg betreuenswaardig.
- Schrijffouten en de rare afkortingen teksten in de krant.
- Het Journaal hoort in goed Nederlands gesproken worden. Als er een dialect gesproken wordt dan let je daar op. En het belangrijke nieuws mogelijk snel vergeten.
- Op regelmatige basis ben ik in Duitsland waar ik ook naar de radio / tv kijk/luister. Het valt mij altijd weer op hoe anders het taalgebruik is op de 'populaire zenders' in beide landen. Nederland komt wat mij betreft slechter uit de bus qua taalgebruik. Nederlandse presentatoren zijn vergeleken met de Oosterburen grof, seksistisch, etc. ik stoor me er enorm aan, ook aan het verkeerd gebruik van de Nederlandse taal. Ik kijk in Nederland dan ook weinig televisie en luister ook weinig naar de radio.
- Ik begin steeds meer krachttermen te horen, dat vind ik een tekort aan woorden en zegt voor mij veel om verder te luisteren of niet.
- Wat mij verschrikkelijk ergert is dat spreekwoorden door elkaar gehusseld worden.
- Mijn muziekzender is Radio 4, met een ander niveau van taalverzorging dan Sky Radio bij voorbeeld.
- Ik kijk graag naar het Vlaamse journaal, omdat de taal daar zo keurig verzorgd is. Wat dat betreft kunnen we daar een voorbeeld aan nemen!
- Ik erger me aan de schrijffouten die jongeren met name maken. Zoals ME moeder of: ik ben verliefd op jouW. Ook jonge leerkrachten op de basisschool heb ik hierop "betrappt".

- Ik vindt het gebruik van niet taal eigen woorden vervelend (Engels). Ook het veelgebruikte "wouwen" waar wilden bedoeld wordt vindt ik niet om aan te horen.
- Ik schrik nog dagelijks van het feit dat Nederlandse jongeren (scholieren, studenten) hun eigen taal steeds minder goed beheersen.
- Ik stoor me vooral aan het agressieve manier van interviewen, onbeschoft is misschien beter (bv. Pownews).
- 3 voorbeelden van erg slecht taalgebruik: irriteren Hun doen het Het meisje,die.
- Het afkappen van woorden op de verkeerde manier in een krant vind ik heel ergerlijk.
- Zowel in de papieren pers als op internet holt de kwaliteit van de Nederlandse taal in de nieuwsmedia enorm achteruit, een gevolg van slecht onderwijs en de invloed van het taalgebruik in de -voornamelijk allochtone - 'asfaltcultuur'.
- Ik vind het taalgebruik in het Reformatorisch Dagblad goed en netjes maar in het Algemeen Dagblad vind ik het minder fatsoenlijk.
- Complimenten voor de door u gebruikte taal, ook in enquêtes kom ik het nog wel eens 'minder' tegen!
- Soms wordt er op de radio zo snel gesproken dat men struikelt over de woorden.
- Media zijn mede opvoeders in het taalgebruik en moeten daarom het voorbeeld geven voor het juiste gebruik van de taal.
- ik vind dat onder de jeugd ontzettend veel taalverloedering plaatsvindt. Veel jongeren maken alleen nog maar gebruik van sms taal en dat vind ik persoonlijk heel jammer.
- Het gebruik van schuttingtaal neemt hand over hand toe op radio en TV, is dat nou nodig of staat dat stoer.
- Ik ben van oorsprong taalkundige dus ik dicht mezelf enige expertise toe. Ik vind dat we veel te moeilijk doen over taal met name bij de Taalunie. Ik ben het ook niet eens met het beleid van de Taalunie en vind dat daarin minder politici en meer experts zouden moeten zitten

- Er zit een groot verschil in de taal die gesproken wordt in het journaal of de taal die gesproken wordt in reportages en documentaires etc. In het onderzoek wordt er geen verschil in gemaakt.
- Ik erger me kapot aan taalfouten in de media! Zij zouden een voorbeeldfunctie moeten hebben en goede redacteurs die fouten kunnen corrigeren.
- Vlaams zou op zich wel OK zijn zij het dat ze regelmatig andere (voor Nederlanders onbekende) en Franse woorden gebruiken.
- Ik vind het taalgebruik in het algemeen onder de maat. Men weet niet (meer) wanneer bepaalde uitdrukkingen gebruikt worden, en als men ze gebruikt, dan vaak net met een woord verkeerde. Kan ik me daar mateloos aan ergeren... Ook de d's en t's, basisschoolkennis, gaan vaak fout: schandalig gewoon.
- Heeft taalgebruik en woordkeus c.q. spelling niet veel te maken met computergestuurde programma's?
- Veel slecht taalgebruik, meervoudsvormen die verkeerd gebruikt worden, verschillen tussen u en uw vallen weg, slordigheid alom.
- Eén van de grootste ergernissen vind ik de "Verengelsing" van de Nederlandse taal, daarna komt het zogenaamde "JongerenTaalje".
- Ook de commercie doet (helaas) te vaak aan de verloedering mee!
- Vond dit een leuk onderzoek, Ik ben zeker voorstander van het goed onderhouden van de taal en ben ervan overtuigd dat jongeren door de komst van social media veel minder alert zijn op het goed gebruiken van hun taal. Zij zien niet meer dat zij veel fouten maken, omdat hun foute manier van woordgebruiken juist veelvuldig op Twitter etc. voorkomt.

Vlaanderen

- Taal is zeer belangrijk en vooral correcte taal.
- Ikzelf ging enkele jaren in het Frans naar school in het buitenland en deed nadien veel inspanningen om mij het Nederlands weer eigen te maken. Ik vind streekaccenten geen probleem, alleen erger ik er mij aan dat in bepaalde series het "Antwaarps" zo de boventoon voert. Zo lijkt het bijna alsof dit toch wel uitgesproken accent algemeen Nederlands moet voorstellen.
- Leerzaam en positief vooral voor jongeren en senioren.
- Verzorgde taal is belangrijk , maar streektalen mogen niet verloren gaan. Deze dialecten maken deel uit van ons erfgoed !!!
- Het nieuws zou een ideaal programma moeten zijn om nieuwe woorden te leren. Men zou een balkje in beeld kunnen brengen om deze woorden te verklaren aan mensen die het niet kennen.
- Ik vind het belang van taal enorm belangrijk aangezien ik zelf studente talen ben.
- Het Nederlands in de media is veel te simplistisch!
- Zelf houd ik van taal in al zijn vormen ! Ik schrijf ontzettend graag !!
- Eindelijk eens iets over taal. Ik ben helemaal geen fanaat maar ik zou aan iedereen willen vragen: gebruik Nederlands waar je kan, meestal hebben we mooie woorden die een perfect equivalent zijn van de vele Engelse woorden die in onze taal binnengeslopen zijn.
- Ik vind persoonlijk dat de taal zij het in de media, tv, krant, media, radio geschreven moet worden zonder fouten en gesproken moet worden zoals het hoort. Wat ik echter wil vermelden dat het woord "die" en "dat" regelmatig zelfs op tv verkeerd gebruikt wordt.
- Een slordig taalgebruik zet aan tot slordig denken.
- Taalprogramma's moeten zeker kunnen, maar liefst niet te stijf. Man over woord was schitterend!!!
- Het ergste is de tussen taal, het verkavelingsnederlands, ofwel gebruikt men het Nederlands op een zo correct mogelijke manier, ofwel praat men dialect, met de huidige trend kan binnen 10 jaar niemand nog Nederlands noch zijn eigen dialect praten.

- Engels bannen!!
- Te veel neologismen.
- Ik erger me dood aan die jongerentaal en sms taal. Ik ben ervan overtuigd dat de Nederlandse taal en dan vooral het schrijven hierdoor bij de jeugd serieus achteruit gaat.
- Teveel gebruik van afkortingen in de media, zonder er uitleg over te geven. vb. M.E.R. : milieu effecten rapport.
- Muziekzenders (die claimen muziekzenders te zijn) met minder praatgrage presentatoren. Meeste onderwerpen die aangehaald worden tussen liedjes door zijn niet interessant, dikwijls onzin en echt zonde van de tijd. Ook blijven doorpraten over banale feiten over die of die artiest vind ik serieuze afknapper. Voor mij dus liever meer muziek en minder praten op de radio.
- Taal begint op school, en daar is het ook van langsom meer armoe troef.
- Iedereen moet fier zijn op zijn dialect en het blijven spreken tegen andere mensen ook te zien wanneer en tegen wie natuurlijk maar een streekdialect mag niet verloren gaan.
- Trend is toch populisme i.p.v. correctheid wat toch wel te betreuren valt.
- Ook eens denken aan jongere kinderen die wel de media wil volgen : gemakkelijke taal.
- Als gewezen (= op brugpensioen) kleuterjuf, ligt taal me nauw aan het hart, zeeeeer belangrijk is het gebruik van een juist taalgebruik, zeker bij jonge leeftijd, doch het dialect mag ook niet verloren gaan, dit leren ze op bepaalde leeftijd wel vanzelf bij, vind dit niet erg als ze maar hun basis in het perfecte Nederlands krijgen.
- Communicatie, een belangrijk onderwerp. Geschreven of gesproken.
- Ik heb geen probleem met een andere taal, als er maar ondertekst bij is.
- Een aparte uitzending over een onderwerp (vb. streeknieuws) in het dialect moet kunnen dialect mag gerust, moet ook in eer worden gehouden, het maakt deel uit van onze cultuur

- Ik zou het fijn vinden als er in alle media meer aandacht besteed zou worden aan een verzorgd en correct taalgebruik.
- Veel te veel Nederlanders op de Belgische tv, niet om aan te horen. Om die reden laat ik het echt om naar bepaalde programma's te kijken. Irritant gewoon, kijk nog liever geen tv...
- Ik hou van taal, ik haat taalfouten.
- ik vond het een leuke enquête, het was eens een andere dan de enquêtes die ik meestal invul.
- Vaak is het zo dat Brabantse en Antwerpse invloeden als standaard Nederlands beschouwd worden. Ook in het Journaal zijn er vreemde uitspraken, zoals Jan Becaus wanneer hij het woord 'energie' uitspreekt als /enerzji:/. Dit is geen standaard Nederlands.
- Er worden dagelijks gigantische taalfouten gemaakt in alle media. Bedroevend is dat en zeer ergerlijk.
- Te veel informele taal op VTM.
- Op de Vlaamse zenders hoeven ze echt geen soort Hollands te praten. Ze maken héél veel fouten, ergerlijke zelfs. Vooral storend: hèt is, gengsters (ipv gAngsters) cemping, cerrefen (al veel gehoord ipv car-a-van).. In series kan het Antwaarps ook soms storend zijn. Er is ook een periode geweest dat men de w aan het begin van een woord als een soort f uitsprak, ook in het nieuws.
- Tevreden over de taal in de media.
- Het is zeer irritant dat Nederlands ook ondertiteld wordt op Vlaamse tv-kanalen. Waarom moet het nu ondertiteld worden als het perfect verstaanbaar is? In het geval van moeilijke dialecten zou ik dat wel begrijpen, maar het wordt voor vrijwel alles gebruikt.
- Ik vind nog altijd dat alle publieke media een voorbeeldfunctie hebben en zich zodanig moeten profileren en uitdrukken.
- Humor is belangrijk.

- De laatste tijd merk ik tot mijn ergernis dat er een algemene tendens is naar slordiger taalgebruik, maar ik ben blij dat er blijkbaar toch nog aandacht aan wordt geschonken. Ik ben voorstander van logische, flexibele én correcte taal en ik hoop dat het ooit weer normaal zal gevonden worden om gelijk waar (inclusief forums e.d.) correct taalgebruik te hanteren. Toevallige typfouten zijn voor mij geen probleem, maar systematische spellingfouten zijn dat wel, tenzij de spelling zelf onlogisch is.
- Vele TV-figuren zeggen "belangruk" i.p.v. belangrijk, rijk aan belang.
- Het enige dat mij stoort zijn de spellingsfouten in de kranten (online en op papier). Ik focus mij dan zodanig op de fouten dat ik de inhoud niet meer begrijp.
- Soms zie ik fouten bij een ondertiteling.

Tot zover de citaten; tot zover deze samenvatting.

III. VERANTWOORDING

III.1 Opdracht

In mei 2012 verleende De Nederlandse Taalunie in Den Haag aan Trendbox B.V. in Amsterdam Zuidoost opdracht tot het uitvoeren van een onderzoek met als onderwerp *Taal en media*.

III.2 Achtergronden en doelstelling

De Nederlandse Taalunie is de beleidsorganisatie waarin Nederland, België en Suriname samenwerken op het gebied van de Nederlandse taal, taalonderwijs en letteren. In het kader van het *Verdrag inzake de Nederlandse Taalunie* ontwikkelen Nederland en Vlaanderen op deze terreinen al vanaf 1980 gezamenlijk beleid. Sinds 2004 is Suriname geassocieerd lid van de Taalunie, en is het land betrokken bij een groot aantal projecten. De Taalunie richt zich op het Nederlands binnen zowel als buiten haar taalgebied.

Op 9 september 2005 bracht de Nederlandse Taalunie, ter ere van haar vijftienvigjarig jubileum, voor het eerst *Taalpeil* uit. *Taalpeil* is een jaarlijkse uitgave (“krant”), bedoeld om feiten, meningen en cijfers over de Nederlandse taal aan een breed publiek aan te bieden en interesse voor het Nederlands te ontwikkelen. In *Taalpeil* 1 werd aandacht besteed aan het gebruik van het Nederlands (nu en in de toekomst), aan het Nederlands op de werkvloer, in de thuissituatie, in de media en op internet. In de tweede editie van *Taalpeil*, verschenen in november 2006, stond het onderwerp *lezen in de vrije tijd* centraal. *Taalpeil* 3 (november 2007) stond in het teken van *het onderwijs Nederlands in het Nederlandse taalgebied*. In *Taalpeil* 4 (november 2008) werd ingegaan op het thema *burger, taal en overheid*. Het thema van *Taalpeil* 5 (november 2009) was *taalvariatie*. *Taalpeil* 6 (november 2010) behandelde het thema *Nederland, Wereldtaal*, terwijl *Taalpeil* 7 als onderwerp *Meertaligheid binnen huishoudens* had.

De inhoud van elk van de kranten bestaat uit interviews, citaten, illustraties, columns, cartoons en gedichten, en uit resultaten verkregen via onderzoek onder consumenten. Ondergetekende voerde namens Trendbox het onderzoek voor alle edities van *Taalpeil* uit behoudens de derde, en werd ook verantwoordelijk gesteld voor de uitvoer en rapportage van het onderzoek ten behoeve van *Taalpeil* 8. Het centrale thema was ditmaal *Taal en media*.

III.3 Opzet van het onderzoek

Doelgroep

Het veldwerk voor dit onderzoek diende te worden uitgevoerd onder representatieve steekproeven uit de populatie van achttien jaar en ouder in Nederland en Vlaanderen. Suriname viel ditmaal buiten de steekproef.

Methode

Evenals bij eerdere edities werd het veldwerk in beide onderzoekslanden online uitgevoerd. Voor deze aanpak pleitten pragmatische redenen als budget en een snelle doorlooptijd. Inhoudelijk gezien zijn er in dit geval ook geen belangrijke bezwaren tegen de online methodiek aan te voeren.

Bij online veldwerk wordt aan de potentiële respondenten een e-mail verstuurd met daarin, naast een korte uitleg over het onderzoek, een hyperlink en een uniek password. Daarmee krijgen zij eenmalig toegang tot de vragenlijst, geplaatst op een van de servers van Trendbox. De routing binnen het online script is volledig geautomatiseerd, zodat de individuele respondent alleen vragen krijgt voorgelegd die voor hem relevant zijn. Omdat op individueel niveau kan worden geregistreerd wie wel en wie niet aan het onderzoek heeft meegewerkt, kan een reminder op elk gewenst moment worden gestuurd. Afhankelijk van de response en de tijdsdruk achter het onderzoek, wordt na circa een week in principe één reminder verstuurd aan degenen die tot dan toe niet reageerden op het onderzoek.

Online veldwerk buiten Nederland wordt door Trendbox uitbesteed aan gerespecteerde en goed gekwalificeerde panelinstituten. Het veldwerk wordt uitgevoerd via de eigen soft- en hardware van Trendbox. De responsecontrole valt onder de verantwoordelijkheid van de onderaannemer, de controle op de validiteit van de gegeven antwoorden vindt plaats bij Trendbox.

Steekproefomvang en samenstelling

Bij de bepaling van de omvang en samenstelling van de steekproef spelen de navolgende criteria een belangrijke rol:

- De totale steekproef moet representatief zijn, of gemaakt kunnen worden, voor het universum dat de doelgroep van dit onderzoek vormt. Dit universum bestaat uit de Nederlandstalige populatie in Nederland en Vlaanderen van achttien jaar en ouder.
- De totale steekproef moet dusdanig van samenstelling en omvang zijn, dat uitspraken over de deelpopulaties (Nederland en Vlaanderen) in statistisch opzicht mogelijk en verantwoord zijn.
- De totale steekproef moet dermate groot in omvang zijn, dat deze voldoet aan het criterium dat diverse media hanteren voor publicatie van gegevens uit steekproefonderzoek. Deze grens ligt bij minimaal n=500 respondenten.
- De samenstelling van de totale steekproef moet getalsmatig min of meer in overeenstemming zijn met het belang dat de deelpopulaties in het grote geheel van de Nederlandstalige populatie hebben.

Dit bracht ons evenals in voorgaande jaren tot de keuze voor ondervraging van netto n=500 Nederlanders en n=300 Vlamingen. Deze representatieve steekproeven zijn groot genoeg om op individueel niveau over te kunnen rapporteren, en om daarbinnen naar doelgroepen te segmenteren. Door herweging, in de verhouding 71% (Nederland) vs. 29% (Vlaanderen), kan ook een voor het gehele taalgebied representatieve rapportage worden samengesteld.

Steekproefbron en steekproeftrekking

De steekproef voor het Nederlandse onderzoek werd ontleend aan Het Nationale Panel™, het access panel van Trendbox waarin een landelijk gespreide steekproef van circa 13.000 personen is verzameld die van tijd en tot tijd en tegen een geringe vergoeding aan onderzoek van Trendbox willen meewerken.

De trekking van de *bruto* steekproef geschiedde aan de hand van de Gouden Standaard, de branchebreed gehanteerde norm voor de samenstelling en weging van steekproeven voor markt- en opinieonderzoek. De Gouden Standaard werd derhalve ook gebruikt voor herweging van de *netto* bereikte steekproef naar de verhoudingen binnen de onderzochte populatie.

De steekproef voor het Vlaamse deel van dit onderzoek werd ontleend aan het access panel van onze toeleverancier, en werd gemodelleerd naar de werkelijke verhoudingen in de Vlaamse 18+ populatie.

III.4 Vragenlijst

De in nauwe samenwerking met de Nederlandse Taalunie ontwikkelde vragenlijst kende, in deze volgorde, de volgende vraagblokken:

- De taal op televisie
- Het nieuws op schrift
- De taal in sociale media
- De taal op de radio
- Taalprogramma's

De gemiddelde invulduur bedroeg circa 12 minuten. Voor de definitief gehanteerde vragenlijst verwijzen we naar de versie die op 24 mei 2012 digitaal aan opdrachtgever werd verstrekt.

III.5 Veldwerk

Het veldwerk voor dit onderzoek vond plaats in juni 2012. In Nederland werden precies n=500, in Vlaanderen n=301 vragenlijsten volledig ingevuld.

III.6 Rapportage

Rapportage geschiedt in de vorm van een tekstuele samenvatting van de belangrijkste resultaten. De ruwe data van het onderzoek in Nederland werd aan de hand van de Gouden Standaard herwogen naar de landelijke verhoudingen. In Vlaanderen werd de steekproef herwogen op basis van de variabelen geslacht, leeftijd en opleiding. Een volledige tabellenset wordt separaat, in PDF formaat, aangeleverd.

Trendbox is lid van de MOA, de Nederlandse branchevereniging van marktonderzoekers. Als zodanig houdt Trendbox zich aan de richtlijnen en algemene leveringsvoorwaarden van de branchevereniging. Als lid van ESOMAR, de internationale vereniging van marktonderzoekers, onderschrijft Trendbox de ICC/ESOMAR gedragscode ten aanzien van de uitvoer van veldwerk voor steekproefonderzoek, garandeert ze de vertrouwelijkheid van door haar uitgevoerd onderzoek en de volstrekte anonimiteit van respondenten.

Amsterdam, juni 2012

TRENDBOX B.V.

Ruurd Hielkema
(directeur)